

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/318361054>

KULU (KONYA) VE ŞEREF LİKOÇHİSAR'DA (ANKARA) İSKAN EDİLEN NOGAYLARA AİT MUHACİR KÖYLERİNDE YAPILAN KATILIMCI ALAN ARAŞTIRMASI

Article · September 2010

CITATIONS

0

READS

577

1 author:

Derya Derin Paşaoğlu
Karadeniz Technical University

20 PUBLICATIONS 9 CITATIONS

SEE PROFILE

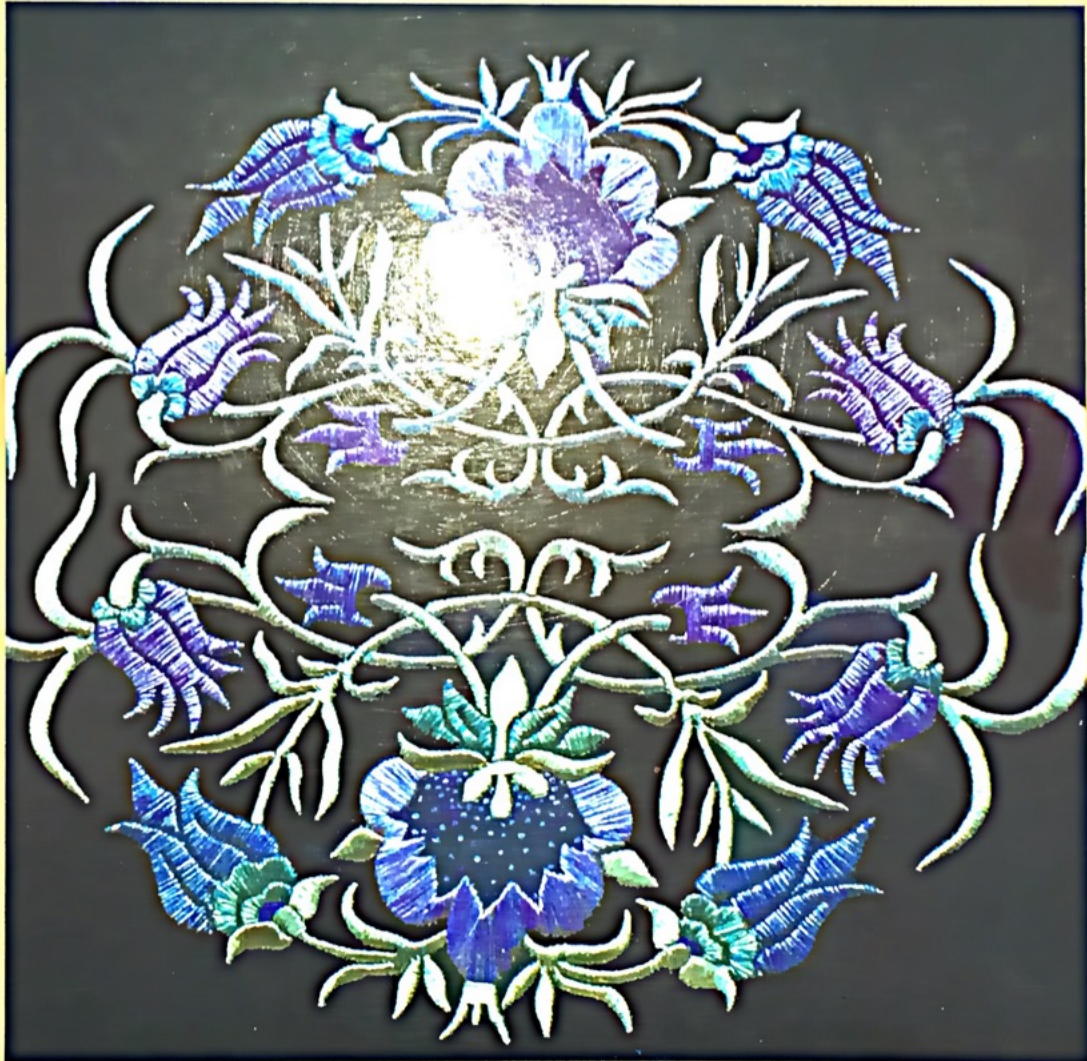
ISSN: 1308-6197

Sonbahar/Autumn/Падать 2010 • Yıl/Year/Год 2 • Sayı/Number/Число 8

KÜLTÜR Evreni

UNIVERSE OF CULTURE ВСЕЛЕННАЯ КУЛЬТУРЫ

ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANAN ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ
QUARTERLY SOCIAL EDUCATION JOURNAL SUBJECT TO INTERNATIONAL PEER REVIEW
ЕЖЕКВАРТАЛЬНЫЙ МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК

Kahramanmaraş'a ait bir işleme pano
(Şehdaba Markaloğlu'nun yazısından alınmıştır)

KÜLTÜR EVRENİ

UNIVERSE OF CULTURE - ВСЕЛЕННАЯ КУЛЬТУРЫ

Sonbahar / Autumn / Падать 2010 • Yıl / Year / Год 2 • Sayı / Number / Число 8

ÜÇ AYDA BİR YAYIMLANAN ULUSLARARASI HAKEMLİ SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ

QUARTERLY SOCIAL EDUCATION JOURNAL SUBJECT TO INTERNATIONAL PEER REVIEW

ЕЖЕКВАРТАЛЬНЫЙ МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ОБЩЕСТВЕННЫХ НАУК

ISSN: 1308-6197

Sahibi / Owner / Хозяин

Hayrettin İVGİN

Kültür Ajans Tanıtım ve Organizasyon Ltd. Şti. – Konur Sokak 66/9 Bakanlıklar-ANKARA

Tel: 0090.312 4259353 – kulturevreni@gmail.com

Sorumlu Yazı İşleri Md./ Associate Editor

Ответственный секретарь

Erhan İVGİN

Editör/ Editor

Руководитель работы

Ömer ÜNAL

Genel Koordinatör / Director / Директор

Erhan İVGİN

Redaktör/Redacteur/Редакция

Doç. Dr. Nezaket HÜSEYNOVA

Yayın Kurulu / Editorial Board / Редколлегия

Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN•Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY•Prof. Dr. Mehman MUSAOĞLU

Prof. Dr. Taciser ONUK•Prof. Dr. İsmail PARLATIR•Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU•Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN

Yazışma Adresi / Correspondance Adres / Адрес издательства

Kültür Ajans Ltd. Şti.

Konur Sokak No: 66/9 Bakanlıklar/ANKARA-TÜRKİYE

Tel.: 0090.312 425 93 53 (PBX) – Fax: 0090.312 419 44 43

E-mail: hayrettinivgin@gmail.com – erhanivgin@gmail.com

www.kulturevreni.net

Fiyatı / Price / Стоимость

10 TL (Yurt içi / для граждан Турции)

15 \$ / 10 Euro (Yurt dışı / для граждан
других стран)

Стоимость подписки

40 TL (Yurt içi / для граждан Турции)

60 \$ / 50 Euro (Yurt dışı / для граждан
других стран)

Abone Bedeli / Subscription Price

Baskı Tarihi/ Press Date

31 Mart 2010

Baskı / Pres / Типография

BRC BASIM

Samanyolu Cad. No: 35 İskitler/ANKARA

Tel: 0090.312.384 44 54

**Kapak Resmi: Kahramanmaraş'a ait bir işleme pano
(Şehdaba Markaloğlu'nun yazısından alınmıştır)**

Temsilcilikler / Representative / Представители

AZERBAYCAN

Doç. Dr. Nezaket HÜSEYNOVA

e-mail: nezaket_h@yahoo.com Tel: 00994503441135

AZERBAYCAN

Dr. Meyser KAYA

e-mail: tarzenkayaturk23@gmail.com Tel: 00994503290442

KAZAKİSTAN

Doç. Dr. Bakitgul KULCANOVA

e-mail: bahit777@mail.ru Tel: 00787017314047

KKTC

Doç. Dr. Mehmet DEMİRYÜREK

Tel: 00905394132608 - 00905428803008

KOSOVA

Prof. Dr. Nimetullah HAFIZ

e-mail: trhafiz@yahoo.com Tel: 0037744217234

RUSYA FEDERASYONU

Prof. Dr. Elfina SİBGATULLİONA

e-mail: alfina2003@yandex.ru Tel: 0079153847317

TÜRKİYE

Ömer ÜNAL

e-mail: h.omerunal@gmail.com

Tel: 00905337706462

Kültür Evreni dergisinin yayın ilkelerine göre yazılarını yayımlatmak isteyenler,
yazışma adresine veya temsilcilerimize başvurmalıdırlar.

Articles submitted for publication will comply with the Publication Policy and the
Submission Instructions for manuscripts. For publication you can refer to adres or
to our representative

Желающим публиковаться в журнале Вселенная Культуры следует оформлять
материалы в соответствии с требуемыми правилами и обратиться к указанному
адресу или к местным представителям журнала

Hakem Kurulu

Editorial Board

Консультативный совет – Редколлегия

- Ord. Prof. Dr. İsa HABİBBEYLİ (Nahçıvan Devlet Üniversitesi / AZERBAYCAN)
Ord. Prof. Dr. İsmayil HACIYEV (AMEA Nahçıvan Bölmesi / AZERBAYCAN)
Ord. Prof. Dr. Teymür BÜNYADOV (AMEA Etnografya Enstitüsü / AZERBAYCAN)
Ord. Prof. Dr. Vasif MEMMEDALİYEV (Bakü Devlet Üniversitesi / AZERBAYCAN)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Ahmet GÖKBEL (Cumhuriyet Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Ali UÇAN (Gazi Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU (Atatürk Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Byoungduk SOHN (Chongshin University / KORE)
Prof. Dr. Edip GÜNAY (İstanbul Teknik Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Elfina SİBGATULLİNA (Akademia Nauk / RUSYA FEDERASYONU)
Prof. Dr. Erman ARTUN (Çukurova Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Esmâ ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Fikret TÜRKMEN (Ege Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Gülsen DEMİR (Karabük Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Harun GÜNGÖR (Erciyes Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Hayrettin RAYMAN (Bozok Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. İngeborg BALDAUF (Humboldt Universität zu Berlin / ALMANYA)
Prof. Dr. İsmail ÖZTÜRK (Dokuz Eylül Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. M. Öcal OĞUZ (Gazi Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Maimunah ISMAIL (Universiti Putra Malaysia / MALEZYA)
Prof. Dr. Maria CİKİA (Akademia Nauk / GÜRCİSTAN)
Prof. Dr. Maria Pia PADANI (Universita' Ca' Foscari Di Veneza / İTALYA)
Prof. Dr. Mehman MUSAOĞLU (Gazi Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Mehmet AÇA (Balıkesir Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Metin EKİCİ (Ege Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Mustafa CEMİLOĞLU (Uludağ Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Muzaffer TUFAN (İstanbul Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Naciye YILDIZ (Gazi Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Natalie O. KONONENKO (University of Alberta / KANADA)
Prof. Dr. Nazım Hikmet POLAT (Gazi Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Nebi ÖZDEMİR (Hacettepe Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Necati DEMİR (Cumhuriyet Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Nimetullah HAFIZ (Piriştine Üniversitesi / KOSOVA)
Prof. Dr. Norbert FIRIES (Humboldt Universität zu Berlin / ALMANYA)

- Prof. Dr. Özkul ÇOBANOĞLU (Hacettepe Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Pavel DOLUKHANOV (University of Newcastle / İNGİLTERE)
Prof. Dr. Reşat GENÇ (Gazi Üniversitesi-em. / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU (Selçuk Üniversitesi-em. / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Shih-chung HSIEH (National Taiwan University / TAYVAN)
Prof. Dr. Suphi SAATÇI (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Tacida HAFIZ (Piriştine Üniversitesi / KOSOVA)
Prof. Dr. Taciser ONUK (Gazi Üniversitesi-em / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Üniversitesi-em. / TÜRKİYE)
Prof. Dr. Umay GÜNAY (Girne Amerikan Üniversitesi / KKTC)
Prof. Dr. Walter ANDREVS (University of Washington / ABD)
Prof. Dr. Wan-I LİN (National Taiwan University / TAYVAN)
Doç. Dr. Cabbar İŞANKUL (Özbekistan İlimler Akademisi / ÖZBEKİSTAN)
Doç. Dr. Çulpan ZARİPOVA ÇETİN (Muğla Üniversitesi / TÜRKİYE)
Doç. Dr. Erdoğan ALTINKAYNAK (Giresun Üniversitesi / TÜRKİYE)
Doç. Dr. Gloham VATANDOUST (American University of Kuwait / KUVEYT)
Doç. Dr. Mehmet DEMİRYÜREK (Lefke Avrupa Üniversitesi / KKTC)
Doç. Dr. Nezaket HÜSEYNOVA (Bakü Devlet Üniversitesi / AZERBAYCAN)
Yrd. Doç. Dr. Kenan KOÇ (Muğla Üniversitesi / TÜRKİYE)

- Not** : Alfabetik olarak sıralanmıştır.
Note : It is arranged in accordance with an alphabetical order.
К сведению : Следует в алфавитном порядке

İÇİNDEKİLER/ CONTENT / СОДЕРЖАНИЕ

Ahmet Temir (1912-2002) (Kazan Türkü Bir Türkolog) Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY	9
<i>Ahmet Temir (1912-2002) (Kazan Turk, A Researcher Of The Turks)</i> <i>Ахмет Темир (1912-2002) (Тюрколог Из Казанских Татар)</i>	
История Изучения Подчинительного Слвосочетаний И Его Современное Состояние Doç. Dr. Bibigül RISBAY	17
<i>Tamlayan Kelime Gruplarının Araştırma Tarihi ve Güncel Sorunları</i> <i>Сабақтаса Байланысқан Сөз Тіркесінің Зерттелу Тарихы Мен Қазіргі Жай-Күйі</i>	
Türk Gölge Oyunu Karagözde İstanbul Hayatı Doç. Dr. Dilaver DÜZGÜN	24
<i>Life In Istanbul In Karagöz The Turkish Shadow Play</i> <i>Жизнь Стамбула В Турецком Кукольном Представлении «Карагёз»</i>	
Peculiarities Of Development Of Franchising In The Countries Where The Silk Way Passes Madina KARİMOVA	34
<i>İpek Yolunun Geçtiği Ülkelerde Ticaret ve Ekonominin Gelişimi</i> <i>Особенности Развития Франчайзинга В Странах, Через Территории Которых Проходит Шелковый Путь</i>	
Kulu (Konya) ve Şereflikoçhisar'da (Ankara) İskan Edilen Nogaylara Ait Muhacir Köylerinde Yapılan Katılımcı Alan Araştırması Dr. Derya Derin PAŞAOĞLU	40
<i>Participatory Field Survey In The Noghay Immigrant Villages Settled In Kulu (Konya) And Şereflikochisar (Ankara)</i> <i>Исследование В Деревнях Переселенцев-Ногайцев В Кулу (Конья) И Шерефликочхисар (Анкара)</i>	
Модель Личности Готовой К Позитивной Межкультурной Коммуникации Prof. Altın Musagalıkızı İBRAEVA	69
<i>Yabancı Dili Kültürler Arası Bildirişim Aracı Sayarak Öğretmeye Yaklaşım</i> <i>Person S Model Who S Ready For Positive Interculutal Communication</i>	
Geleneksel Kültürümüzde ve Âşıkların Dilinde Su Yrd. Doç. Dr. Mehmet YARDIMCI	75
<i>Water In Our Traditional Culture And In Poets' Speech</i> <i>Вода В Традиционной Культуре Турции И В Творчестве Ашугов</i>	

Work Culture With An Emphasis On Organizational Culture And Providing Some Strategies Its Promotion”

Forrough Khalil ASGARZAD.....86
Teşkilatda İş Kültürünü Temin Etmek ve Onun Gelişmesi İçin Bazı Stratejiler
Обеспечение Культуры Работы В Организации

Muhammed Es-Sahavi`nin Hayat ve Sanatı

Ceyhun MEMMEDOV97
Жизнь И Творчество Мухаммеда Ас-Сахави
Mahammad As-Sakhavi's Life And Activity

Gender -Role Development

Davood NAMAZI103
Gelişmede Genlerin Rolü
Роль Генев В Развитии Человека

Araz Çayının Sağ Qollarının Axımının İldaxili Paylanma Xüsusiyyətlərinin Təhlili

Mir Mohammad HOSSEİN- Gita Einollahi- Mir Mahmood Hosseini.....111
Analysis Of Inter-Annual Flow Distribution Characteristics Of The Right Tributaries Of Araz
Анализ Особенности Распределения Течения Правых Притоков Реки Араз В Пределах Области

The Study Of Urban Landslides And Its Control Methods (Case Study Of Germe City - Ardebil Province)

Mir Mahmood HOSSEİNİ - Dr. Mohammad Reza SERVATİ
Dr. Jamshid Jedari EYAZI.....117
Şehir Sürüşmeleri ve Onun İdare Edilmesi Metodlarının Araştırılması (Germe Şehrinin Ardebil Eyaletinin Sosyolojik Tahlili)
Межгородские Трения И Исследование Методов Их Руководства

The Study Of Descriptive And Personality Characteristics Of Young Managers And It's Relation To Their Young Managers Success

Jafar PAKNAZAR123
Genç Menajerlerin Başarı Kazanmasında Kişilik Rolünün Araştırılması
Исследование Роли Характера Молодых Менеджеров В Достижении Успеха

A Study Of Job Stress On Personal Health And Work Behaviors Among University Teachers In Iran

Dr. Samad JABBARI128
İran`da Üniversite Öğretmenlerinin Gergin Çalışmasının Onların Sağlık Durumuna ve Faaliyetine Etkisinin Araştırılması
Влияние Напряженного Ритма Работы Преподавателей Университетов В Иране На Состояние Здоровья И На Преподавательскую Деятельность

- Modernism And Postmodernism Of Management With Analysis - Critical Approach On Methodological Perspective**
Dr. M. A.Ramezani FARANI - Mousa Rezvani Chaman ZAMIN139
İdare Etmeye Modernist ve Postmodernist Metodolojik Yönden Bakış
Взгляд С Точки Зрения Методологии Модернизма И Постмодернизма На Руководство
- Pedagojik Kadro Hazırlığında Ortak Türk Değerlerinin Kullanım Meselesi**
Doç. Dr. Oktay ABBASOV155
The Usage Problem Of The Common Turkish Values In The Training Of Pedagogical Specialists
Вопросы Использования Общeturкских Ценностей В Подготовки Педагогических Кадров
- The Sosial-Psychology Analyses Of Inner Conflict Factors In The Process Of Collective Activities**
Hamideh BARZAN.....161
Birlikte Çalışma Sırasında Kişilerarası Tartışma Yaratan Etmenlerin Sosyal-Psikolojik Tahlili
Социально-Психологический Анализ Факторов, Приводящих К Спорам Между Людьми, В Ходe Коллективной Деятельности
- Characteristics Of Fire Temples In Sassanid Era With**
Dr. Zakaria VALAI.....166
Sasaniler Dönemi Ateşkedelerinin Özellikleri
Особенности Атешигах В Периоде Сасанидов
- Religious-Architectural Monuments Of Nekhram**
Gülnarə QƏNBƏROVA.....174
Nehrət Kəndinin Dini Məmarlıq Abidələri
Религиозно-Архитектурные Памятники Села Неграм
- İrəvan Bölgəsini Kimlər İdarə Edib?**
Doç. Dr. İbrahim KAZIMBƏYLİ186
By Whom Was Iravan Province Ruled?
Кто Управлял Эриванским Регионом?
- Turkish Dramaturgy In Azerbaijan Theatre And Criticism**
Narmina Karim AGHAYEVA193
Türkiye Dramaları Azerbaycan Tiyatrosunda ve Tiyatro Eleştirisinde
Турецкая Драматургия В Азербайджанском Театре И Театральной Критике
- The Influence Arabic Music To Creative Works Of European Musicians**
Meysər Kaya NƏDİMOĞLU.....198
Arap Musikisinin Avrupa Musikicilerinin Yaradıcılığına Gösterdiği Etki
Влияние Арабской Музыки На Творчество Европейских Музыкантов

- Azərbaycan Karikatürünün Gelişim Aşamaları**
Doç. Dr. Bayram HACIZADE.....202
The Development Stages Of The Azerbaijan Cartoon
Этапы Развития Азербайджанской Карикатуры
- Kazak Dil Bilimi Araştırmaları Tarihi**
Yrd. Doç. Dr. Kenan KOÇ.....211
History Of Science Research In Kazakh Language
История Научные Исследования На Казахском Языке
- Türk Xalqları Dövlətçilik Tarixinə Dair (Qədim Dövr və Erkən Orta Əsrlər)**
Prof. Əsməd MUXTAROVA.....240
About History Of Statement Of Turks People (Ancient And Early Middle Ages)
К Истории Государственности Тюркских Народов
- Mathematical Models Of Flow Control Structures (Case Study Of Irrigation And Drainage Network Of Moghan, Iran)**
Alireza PILPAYEH-Mir Mahmood HOSSEINI
Gita ENOLLAHI- Saber RAHIMI248
Su Akışının Kontrol Edilmesi Strukturlarının Matematiksel Modelleri (Moğan ve İranın Drenaj Şebekeleri İrrikasyonlarının Sosyolojik Araştırması)
Математические Модели Структур Руководства Течения Воды. (Социологические Исследования Иригаций Дренажных Систем Могана И Ирана)
- Б. Момышұлының Өсиеті Өміршең Нақыл Сөздері**
Құдайберген МӘМБЕТОВ255
Kazak Milli Kahramanı ve Askeri Şair Yazar Baurcan Momişuli'de Özdeyişler ve Nükteler
In The Works Of Kazakh National Hero And Military Poet-Author Baurcan Momişuli Aphorisms And Witticisms

**KULU (KONYA) VE ŞERFLİKOÇHİSAR'DA (ANKARA)
İSKAN EDİLEN NOGAYLARA AİT MUHACİR
KÖYLERİNDE YAPILAN KATILIMCI ALAN ARAŞTIRMASI**

**PARTICIPATORY FIELD SURVEY IN THE NOGHAY
IMMIGRANT VILLAGES SETTLED IN KULU (KONYA) AND
SEREFLIKOCHISAR (ANKARA)**

**ИССЛЕДОВАНИЕ В ДЕРЕВНЯХ
ПЕРЕСЕЛЕНЦЕВ-НОГАЙЦЕВ В КУЛУ (КОНЬЯ) И
ШЕРЕФЛИКОЧХИСАР (АНКАРА)**

Dr. Derya Derin PAŞAOĞLU*

Özet

Bu çalışma, Kırım Savaşı sonrasında Osmanlı topraklarına göç eden Nogay muhacirlerinin iskan edildikleri eyaletlerden biri olan, Konya Eyaleti dahilinde kurulmuş ve günümüze kadar kültürel özelliklerini koruyan müstakil Nogay köylerinden; Kulu'da Boğazören, Seyitahmetli, Kırkkuyu, Şereflikoçhisar'da Akin, Şeker, Doğan kaya, Tuzlukçu'da Erdoğan, köylerinde, arşiv verilerinden hareketle yapılan sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik katılımcı alan araştırması değerlendirmesidir.

Anahtar kelimeler: Nogay, Muhacir, Göç, İskan, Nogay Köyleri

Summary

This study is the assesment of the socio-cultural and socio-economic participatory field survey by using archive data in the villages of Boğazören, Seyitahmetli, Kırkkuyu of Kulu district, Akin, Şeker, Doğan kaya of Şereflikoçhisar district, Erdoğan of Tuzlukçu district, which were established within the borders of Konya State that is one of the states where Noghay immigrants migrated after Crimean War into Ottoman Empire and still preserving cultural features of Noghays .

Key words: Noghay, Immigrant, Migration, Settlement, Noghay Villages

* Sarıköy Çok Programlı Lisesi Tarih Öğretmeni (derinderya@hotmail.com) Gönen-Balıkesir/TÜRKİYE

GİRİŞ

Rusya'nın, 1552'de Kazan'ı ve 1556'da Astrahan'ı hakimiyeti altına alması, Türk dünyası aleyhine genişleme politikasında bir dönüm noktası olmuştur. 1774 Osmanlı-Rus savaşı sonrası Kırım'ın Rus hakimiyetine girmesiyle binlerce aile Osmanlı topraklarına göç etmek zorunda kalmıştır. (Saydam 1997: 63; Halaçoğlu 1995: 42) Rusların, Kırım'da kolonileştirme programını uygulamaya başlamasıyla, 1810-1827 yılları arasında muhtelif büyüklükte (Saydam 1999: 667) göçler olmuşsa da özellikle Kırım Savaşı'nın sonlarına doğru Kırım'da, Rusların kendilerini Kazan'a gönderecekleri fikri yayılınca (BOA, İ.MMS: 7266) 16 bin Kırmılı göç etmiş ve Dobruca'ya yerleştirilmiştir.

Göç hareketinin tam durduğu düşünülürken, 1859'da Şeyh Şamil'in teslim olmasıyla 16 bin kadar Nogay, Kerç ve Kefe üzerinden Osmanlı topraklarına geçmek üzere Kırım'a girmiş ve Kırmılıları da etkileyerek yeni bir göç dalgasını başlatmıştır. (Saydam 1999: 667) 19 Şubat 1862'ye kadar Osmanlı topraklarına ulaşan muhacirlerden iskan gerçekleşenler 255.414'dür.¹⁴ (BOA, İ.DH: 486-32799) 1859'da yüz binlerce Nogay ve Kafkas muhaciri Osmanlı sınırına dayanınca, muhacir işlerini yapmak üzere 5 Ocak 1860'da *Muhacir Komisyonu* kurulmuştur. (BOA, A.MKT.NZD: 300-88)

Karadeniz'in kuzeyindeki, Kerç (BOA, A.MKT.NZD: 292-87; 294-3; 299-68; 318-72; A.MKT.DV:146-1), Kefe limanları (BOA, A.MKT.NZD: 323-26) ve Kırım sahillerinde (BOA, A.DVN: 156-49) aylarca bekleyerek, bulabildikleri gemilerle (BOA, A.MKT.NZD: 292-87; 294-3; 299-68; 302-60; 322-28; 336-76; A.MKT.DV: 146-1; 154-75; A.DVN: 156-49; A.MKT.MHM.201-87; A.MKT.UM.399-71; MAD: 23107; K11¹⁵, K6, K22) tehlikeli yolculukların ardından Osmanlı topraklarına ulaşabilen Nogaylar, kış aylarında geldikleri için iskan edilemeyip, geçici iskan yerlerine yerleştirilmişlerdir. (BOA, A.MKT.NZD: 272-38; 299-45; 299-68; 314-71; 323-26; 336-76; 349-76; A.MKT.MHM: 225-33; A.MKT.UM: 393-25; 480-73; A.TŞF: 29-36; İ.DH: 28-947; 28875-53; 437-28882)

Ekonomik sıkıntı içinde olan muhacirlere, Osmanlı topraklarına geldikleri andan itibaren daimi iskanları gerçekleşinceye kadar yevmiye verilmiş (BOA, A.MKT.NZD: 323-50; 323-55; 325-29; 325-68; 324-8; 324-29; 323-36; 325-69; 326-24; 327-10; 327-18; 327-80; 327-85; 327-92; 328-9; 336-67; 336-24; 329-53; 328-79; 328-70; 328-44; 328-33; 328-29; A.MKT.NZD: 328-27; 336-32; 335-61; 335-94; A.MKT.MHM: 194-83; 209-45; 219-55; 195-21; 222-40; 222-57; 222-72; 232-20; 761-2; A.MKT.UM: 356-59; 365-78; 389-70; 393-25; 395-58; 422-46; 451-41; 471-12; A.MKT.DV: 190-86; K2) navlun (BOA, A.MKT.UM: 459-22) ve araba ücretleri ödenmiş (BOA, A.MKT.MHM: 211-83; 212-81; 214-29; 214-30; 260-64; A.MKT.NZD: 350-16; 352-92; A.MKT.UM: 455-37; 457-79; 458-74; 459-22; 460-13; 461-81; Takvim-i Vekayi 606; 613) evleri inşa edilmiştir (K1, K2, K23, BOA, A.MKT.NZD: 228-14; 327-1; A.MKT.UM: 518-58). Ekebilecekleri araziler verilip, öküz, tohum ve inek temin edilmiş, (K2, K17, K18, K30, K36, BOA, A.MKT.DV: 190-86; 190-87; A.MKT.NZD:352-56; 385-40; A.MKT.UM: 516-30; 518-58; 526-49), 25

¹⁴ 18 Şubat 1862 tarihli İrade-i Dahiliye'ye göre bu tarihe kadar Osmanlı topraklarına ulaşabilen muhacirlerden iskan edilebilenler 255.414 kişidir. Bunların dışında kış bastırıldığı için iskan edilemeyen ve liman şehirlerinde iskânı bekleyenler de vardır, **B.O.A. İ.DH. 486-32799.**

¹⁵ Alan araştırmasında, anket ve görüşme yaptığımız kişileri katılımcı olarak adlandırıp, kaynakçanın ardından alfabetik olarak listeledik ve metin içerisinde kaynak gösterirken hacmi artırmamak için, bu listedeki sıraya göre "K1, K2..." şeklinde verdik.

yıl süreyle askerlikten, 10 yıl süreyle de vergiden muaf tutulmuşlardır. (BOA, A.MKT.NZD: 288-14; İ.DH: 28947; K2) Osmanlı Devleti'nin yaşadığı ekonomik sıkıntılar nedeniyle, gerek ulaşım araçlarının temini gerekse beslenmeleri konusunda halkın yardımlarına rağmen, zor duruma düşen Nogaylardan geri dönmek isteyenler olmuştur da (K35)¹⁶ Osmanlı Devleti'nin muhacirlerin memnuniyeti konusunda hassasiyetle durmasıyla sorunlar büyük ölçüde çözülmüştür. (BOA, A.MKT.MHM: 224-80; 227-90; 230-35; 231-43; 233-13; 289-96; A.MKT.NZD: 356-75; 352-56; 362-32; A.MKT.UM: 468-72; 502-91; 509-18; 516-30; 520-27)

Türkiye'de iskân edilen toplam nüfusu 66.112'yi bulan Nogay muhacirlerinin, iskan edilecekleri yerleri, boş olan arazilerden kendilerinin seçmelerine, (K6, K8, K9, K16, BOA, A.MKT.UM: 401-97; A.MKT.NZD: 352-56; 288-14) akraba ve kabileleriyle birlikte iskan edilme isteklerine izin verilmiştir. (Derin Paşaoğlu 2009: 348)

1. ALAN ARAŞTIRMASININ AMACI, KAPSAMI VE METODOLOJİSİ

1.1. Amaç:

1.1.1. Sosyo-kültürel Amaçlar:

• Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki resmi kayıtlardan derlediğimiz verilere göre Türkiye'de iskan edilen en az 66 bin Nogay muhacirinin Türkiye'deki bu güne ulaşan varlığını tespit edebilmek.

• Hicreti yaşayanların anlattıklarını dinleyebilenlere ulaşip, göçe ait izleri ve verileri toplayabilmek.

• Günümüzde Türkiye'de yaşayan Nogayların, sosyo-kültürel yaşamlarını ve değerlerini ortaya koyabilmek.

• Rusların kolonileştirme programı karşısında, inançları ve kültürlerini korumak adına yurtlarından kopan insanlarla torunları arasında, arşiv kayıtlarına dayanan verilerden köprü oluşturabilmek.

1.1.2. Sosyo-Ekonomik Amaçlar:

- Nogay yerleşim yerlerinin sosyal yapısını ve dinamiklerini ortaya koymak,
- Sosyal tabakalaşmaya dair genel çerçeveyi belirlemek,
- Kadının aile ve topluluktaki rol ve statüsünü tanımlamak,
- Sosyal dayanışma mekanizmaları ve örgütlenme eğilimleri hakkında bilgi toplamak,
- Ekonomik yapı ve gelir kaynaklarını belirlemek,
- Bölgedeki doğal kaynakların kullanım ve tahribatına yönelik bilgi sahibi olmak,
- Genel anlamda yerleşimlerde yaşayan insanların sosyal ve ekonomik önceliklerini ve tercihlerini tanımlamaktır.

1.2. Kapsam:

1859-1862 yılları arasında Nogay muhacirlerinin en yoğun iskan edildiği yer, 24.400 kişi ile Adana Eyaleti'dir. Bunu 16.124 kişi ile Konya Eyaleti, 7.511 kişi ile Ankara ve 4.945 kişi ile Dobruca Bölgesi olmak üzere az sayıda ve dağınık olarak Türkiye'nin Rus sınırına yakın olmayan eyalet ve şehirleri takip etmiştir. Toplamda en az 66.112 kişi Türkiye'nin her yerinde iskan edilmişlerdir. (Derin Paşaoğlu 2009: 352)

¹⁶ Geri dönenler 1930'da ihtiyarları orada bırakarak tekrar Türkiye'ye gelmişlerdir. (K temürbay)

Bu bilgiler ışığında yapılacak alan araştırmasının coğrafi açıdan bir çalışmaya sığmayacak genişlikte olması hasebiyle araştırma küçük bölgeler halinde yapıp, her birinin ayrı bir çalışma konusu olması planlanmıştır.

O dönemde en yoğun iskanın yapıldığı yer Adana Eyaleti olmasına rağmen, Nogay Dernekleri¹⁷ ile yapılan görüşmelerde, muhacirlerin bölge iklimine ve iskan yerlerinin coğrafi koşullarına uyum sağlayamamaları nedeniyle bugün bölgede Nogay varlığının çok az olduğu ve müstakil Nogay köylerinin bulunmadığı bilgilerine ulaşılmıştır. Bu nedenle Adana ve çevresinde Nogayların yaşadığı köyler sonraki çalışmalara bırakılıp, ilk çalışma alanı olarak; müstakil Nogay köylerinin coğrafi olarak bir arada bulunduğu Kulu, Şereflikoçhisar, Tuzlukçu ve Ilgın bölgesi seçilmiştir.

Bu araştırma, 24-30 Temmuz 2010'da, 3'ü Kulu'da (Boğazören, Seyitahmetli, Kırkkuyu) 1'i Tuzlukçu'da (Erdoğdu) ve 3'ü Şereflikoçhisar'da (Akin, Şeker, Doğankaya) olmak üzere 7 köyde yapılan saha çalışmasını kapsamaktadır.

Tuzlukçu'nun Köklüce Köyü'nde görüşmeler yapılmıştır. Ancak köyün en yaşlıları Kırım Yarımadası'ndan Yalta'dan geldiklerini, Nogay mı Kırım Tatarı mı olduklarını tam bilmediklerini belirtse de kendilerini Kırimlı olarak tanımlamışlardır. (K32) Ilgın'da ise Nogaylara ait müstakil bir köy bulunmamakla birlikte ilçe içerisinde bir bölgede toplanmış Nogay aileleri mevcuttur.

KONYA EYALETİNE YAPILAN İSKANLAR

Tanzimat dönemi mülki taksimata göre Karaman Eyaleti; Karaman, Konya, Niğde, Hamit, Teke, İçel, Alaiye Sancakları'ndan oluşmaktadır. (Karal 1995: 128) Konya'ya gönderilen muhacirlerin iskan yerleri köy, kasaba adı olarak açıkça verilmemiş olup, bazıları Çiçekdağı, Kırşehir, Paşadağı, Malya Çölü'ne birkaç tane de, Nevşehir, Akşehir, Ilgın ve Teke'ye, genellikle tablo 1'de de (Derin Paşaoğlu 2009: 317-319) görüleceği üzere *Konya'nın kaza ve köylerinde muhteliten iskan edilmeleri* emriyle gönderilmişlerdir. (BOA, A.MKT.MHM: 195-21; 195-81; 196-55; 201-102; 212-36; 216-92; 219-55; 221-68; BOA, A.MKT.NZD: 336-24; BOA, A.MKT.UM: 440-8)

Tablo-1'de görüleceği üzere on altı binden ziyade Nogay muhacirinin Konya Eyaleti içerisinde iskan edildikleri yerlerle ilgili ulaşabildiğimiz bilgiler oldukça kısıtlıdır. Bu durumun birkaç nedeni vardır;

-Muhacirlerin ihtiyaçlarının karşılanabilmesi için mümkün mertebe dağınık iskan yöntemi esas alınmış, muhacirler köylerde bulunan boş ev ve arazilere dağıtılmışlardır. Ekonomik yetersizliklerden dolayı müstakil köyler kurmak her zaman mümkün olmamıştır.

-Nogay muhacirleri için Osmanlı Devleti'nce iskan edildikleri yerlerde *ziraate ve harasete alıştırılmaları* (BOA, A.MKT.NZD: 345-80) vurgulanmıştır. Bu topraklara geldikleri dönemde ticaretten (BOA, A.MKT.UM: 483-1) ve ziraattan anlamadıkları, az sayıda zanaat ehlinin bulunduğu ve daha çok arabacılık, hamallık gibi işlerde çalışsalar da büyük çoğunluğunun işsiz ve yardıma muhtaç kişiler olduğu sıklıkla belirtilmiştir. (BOA, DH.MKT: 1545) Geldikleri coğrafyada yaşam kültürleri olan yıllık sürmeleri ve hayvancılıkla geçim sağlamaları, ziraattan anlamamaları onların bir yere bağlı kalmalarını zorlaştırmış ve iskan bölgesinin coğrafi yapısının bozkır olması da bu durumu desteklemiştir.

-Nogay muhacirlerinin kabile beylerine teâmül-i kadimi gereğince verdikleri aidatları,

¹⁷Konya Nogay Türkleri Derneği, Ilgın Nogay Türk Derneği, Kulu Nogay Derneği, Nogay Türkleri Eğitim Kültür ve İşbirliği Deneği (Ankara). Ayrıca Adana Nogaylarının kurmuş olduğu bir dernek yoktur.

KÜLTÜR EVRENİ - UNIVERSE OF CULTURE - ВСЕЛЕННАЯ КУЛЬТУРЫ

Osmanlı topraklarına gelince vermek istememeleri (BOA, A.MKT.UM: 414-24) üzerine, bugüne kadar geçinmek için hiçbir iş yapmamış olan beylerin geçimlerini sağlayabilmek için Osmanlı Devleti'nin verdiği yevmiyelerin devamlılığını sağlamak amacıyla yer beğenmeme, iskanı geciktirme ve sürekli hareket halinde kalmayı tercih etmeleri bu hareketliliğin en önemli nedenidir.

-Katılımcılarımızın hemen hepsinin sahip olduğu bir bilgi vardır; “Nogay muhacirlerinin Osmanlı topraklarında istedikleri yerde iskan edebileceklerine dair Osmanlı padişahı tarafından dedelerine izin belgesi verildiği ve ellerinde bu belge olduğu için beğenmedikleri yerlerden sürekli göç ederek istedikleri yerlerde iskan ettikleri, kamışlık ve çayırılık yerleri tercih ederek kabile kabile dağılarak civar yerlerde köyler kurdukları” bilgisidir. Ancak arşiv kayıtlarında bu tarz serbest bir iskan iznine rastlamadık. Sadece muhacirlerin daimi iskan yerlerine ulaşabilmeleri için yollarda ihtiyaç duyacakları mürur tezkiresi ve yanlarına memur verilmesine özen gösterilmiştir. Gönderildikleri eyalet veya sancak içerisinde iskan mahalini seçmelerine izin verilmiş ancak iskanı gerçekleştiren yerlerinden ayrılmalarına hoş bakmamıştır.

- Kırşehir ve Malya Çölü bölgesinde Reşidan ve Vezurbanlı Aşiretlerinin muhacirler için hazırlanan evlere yerleşmeleri ve münferit de olsa yerli halktan bazı şahısların muhacir iskanını engelleme çalışmaları (BOA, A.MKT.UM: 533-97; 484-13) gibi sorunlar muhacirleri, yeni yerler aramaya sevk etmiştir.

Arşiv kayıtlarına dayanarak verdiğimiz bu bilgiler, sahada topladığımız verilerle birebir örtüşmekte olup, bu hareketliliği doğrular ve Nogay varlığının tespit edilmesinin zorluğunu ortaya koyar niteliktedir.

TABLO.1				
Aralık 1859-Haziran 1862 Tarihleri Arasında Konya Eyaletine İskan Edilmek Üzere Gönderilen Nogay Muhacirleri				
KABİLE	HANE	NÜFUS		İSKAN YERİ
	35	117	Antalya yoluyla gönderilirler	Konya
	97	427	Antalya yoluyla gönderilirler	Konya
Cemboyluk	233	949	Gemlik iskelesinden aktarılırlar	Konya
Mehmed Giray Bey ve kabilesi				Erdoğdu
Cemboyluk	72	421	Silifke yoluyla gönderilirler	Konya
Cemboyluk	60	334	Silifke yoluyla gönderilirler	Konya
Cemboyluk	168	995	Silifke yoluyla gönderilirler	Konya
Cemboyluk	115	1062	Silifke yoluyla gönderilirler	Konya
Cemboyluk		580	Samsun'a çıkmışlardır	Konya
Cemboyluk	201	921	Silifke yoluyla gönderilirler	Konya
Peştenav	91	434		Konya
Cemboyluk		5386	İzmit ve Gemlik yoluyla	Konya
Cemboyluk-Eskun Hoca	96	776	Silifke yoluyla gönderilirler	Paşadağı
Menli Beğ kabilesi	3	36	Sinop'tan aktarılmışlardır	Acıgöl
Cemboyluk-Mirza Bey	4	21	İzmit Kandıra'ya zorunlu çıkış	Konya
Cemboyluk-Hoca İdris Efendi	15	70	İzmit Kaymaz'a zorunlu çıkış	Konya
Cemboyluk-Hoca Bedrekay	27	157	Sinop'tan gönderilirler	Malya Çölü
Cemboyluk-Otar	160		Menlibay, Şemseddin, Şakir	Paşadağı, Kırşehir, Malya

KÜLTÜR EVRENİ - UNIVERSE OF CULTURE - ВСЕЛЕННАЯ КУЛЬТУРЫ

Ali			Efendi	Çölü
Cemboyluk-İslam Mirza	33	156	İzmitKandıra'ya zorunlu çıkış	Kırşehir
Cemboyluk-Abdülmelik Efendi		96	İzmitKandıra'ya zorunlu çıkış	Konya
Cemboyluk-Kasım Giray Bey	18	80	İzmit'ten gönderilirler	Konya
Cemboyluk-Hacı Kabul Efendi	14	47	Sinop'tan gönderilirler	Konya
Cemboyluk	83	416	Sinop'tan gönderilirler	Konya
Cemboyluk-Hacı Abdülvehhab	13		Kastamonu, Tosya üzerinden gönderilirler	Konya, Kırşehir, Çiçekdağı, Malya
Cemboyluk-Hoca Talip Efendi	33	175	Sinop, Kastamonu üzerinden gönderilirler	Konya
Canbay Efendi takımı	141			Paşadağı, Kırşehir, Malya Çölü
Canbeli Kabile-sinden		3	Kadı Beyzavi, Hacı Beygazi, Seyyid Mehmed Hoca adlı üç kişi	Konya
TOPLAM (yaklaşık değerler)	2.990	16.124	(Net verilen hane ve nüfusa göre: hane başına 5.43 kişi düşmüştür. Verilmeyen hane veya nüfus bilgileri buna göre hesaplanıp yaklaşık toplam hane ve nüfus hesaplanmıştır.)	

Çalışmanın ilk adımı kabilelerin tespiti meselesidir.

Tabloda da görüleceği üzere Konya Eyaleti'ne iskan edilen Nogay muhacirlerinin büyük çoğunluğu Cemboyluk kabilesine mensuptur, oysa 7 köyü kapsayan bu araştırmada Cemboylukların sadece Akin Köyü'nde toplandığı görülmüştür.

Araştırma kapsamındaki köylerin hemen hepsi Yedisian'dır. (kendileri *Cestan* yada *Cedsan* olarak telaffuz ediyorlar) Oysa arşiv kayıtlarına göre Yedisian'lar daha çok Ankara ve Haymana'ya iskan edilmişler ayrıca Haymana'da sadece Yedisianlar değil, Cemboyluk, Mangit ve Bedişkol kabilelerine mensup gruplar gönderilmişse de Yedisianlar, bu bölgeye gönderilen nüfusun yaklaşık yarısını oluştururlar.

TABLO.2				
Aralık 1859-Haziran 1862 Tarihleri Arasında Haymana'da İskan Edilen Nogaylar'dan Yedisian Kabilesinin Nüfusu				
KABİLE	HA NE	NÜFUS		İSKAN YERİ
Yedisian	290	1034	Kadı Mehmed, Hoca Abdurrahman ve Hüseyin Efendi takımlarından İzmit yoluyla gönderilirler	Ankara-Haymana
Yedisian		515	Şileli İbrahim Kaptan ve Ünyeli Hacı Abbas Oğlu Süleyman Kaptan sefinesiyle Samsun'a çıkmışlardır	Ankara
Yedisian	32	188	İzmid üzerinden gönderilmişlerdir.	Ankara
Yedisian	94	446	İzmid üzerinden gönderilmişlerdir.	Ankara
Yedisian-Bedişkula	200			Ankara-Haymana

Elimizdeki verilerin saha bilgileri ile örtüşmemesi aslında büyük bir tezatlık oluşturmaz; muhacir iskan bölgelerinin coğrafi yerini ortaya koymak bu nüfus hareketinin başlangıç noktasını tespit etmemizi sağlayacaktır.

Paşadağı, Ankara Sancağı'nın güneyinde, Tuz Gölü'nün kuzeyi ile Haymana arasında yer almakta olup, engebeli ve step bir arazi yapısına sahiptir. Toprakları çorak olduğu için

oldukça ıssızdır. Bu dönemde Ankara ve Konya arasında eyalet hudutları üzerinde bulunduğundan, bu havalinin bir kısmı Ankara bir kısmı da Konya Eyaletlerine bağlıdır. (Ali Cevad 1313: 230)

Sahadan topladığımız verilerde ise; katılımcılarımızdan bazıları dedelerinin şuan ki köylerine Ankara Haymana tarafından, (K6) bazıları Dobruca (K1) ve Romanya'dan (K25) ve Balıkesir Sultançayı'ndan (K6, K19, K24, K38) geldiklerini ifade ederken bir katılımcımız ise Köstence'den, Tekirdağ Malkara'ya oradan Haymana üzerinden Seyidahmetli'ye geldiklerini ifade etmiştir.(K9, K16) Hatta bir katılımcımız dedelerinin, bu bölgeye geliş dönemini kurtuluş savaşı yıllarına tarihlemiştir; Bursa'dan Balıkesir'e, buradan Ankara'ya, Yunan askerlerinin Ankara'ya yaklaştığı haberi üzerine, Ankara yakınlarındaki köylerinden ayrılıp, Kulu çevresine doğru göçtüklerini ve bir grubun Doğan kaya bir grubun da Şeker'e yerleştiğini ifade etmiştir. (K6) başka bir katılımcımız ise yine Yunan ilerleyişi haberi üzerine Çöpler Köyü'nden Akin'e, Akin'den de Kırkkuyu Köyü'ne göç ettiklerini ifade etmiştir. (K25)

Katılımcılarımız arasında Silifke limanından aktararak gelen bir kişiye rastlanılmıştır. Oysa Konya'da iskan edilen yaklaşık on altı bin Nogay muhacirinin dört bin beş yüz kadarı Silifke Limanı üzerinden Konya'da iskan edilmek üzere gönderilen Cemboyluk Kabilesi mensubudur. Bu verilere dayanarak, Kulu ve Şereflikoçhisar çevresinde iskan edilen Yedisanlı'nın Ankara Haymana civarından sonraki dönemlerde peyder pey gelmiş olabilecekleri kuvvetle muhtemeldir.

Arşiv kayıtlarında sıklıkla karşılaştığımız arzuhallerde gönderildikleri yerlerde henüz iskan edilmemiş muhacirlerin akrabaları yanında iskan edilme istekleri yer almaktadır. Osmanlı Devleti bu arzuhallerden, henüz iskanı gerçekleşmemiş olanlara olumlu cevap verirken, gönderildikleri yerlerde kendileri için ev inşa edilip, masraf yapılmışlara yeniden masraf yapılmayacağı için izin vermemiş, ancak gitmek istedikleri yere ulaşım masraflarını ve orada ev inşasını üstlenenlere izin vermiştir.

Çalışmamız kapsamında olan köylerdeki Nogay varlığı 1859-1862 yılları arasında gelen Nogay muhacirlerinden Konya Eyaleti'nde iskan edilen gruplar olmayıp, Dobruca, Romanya, Edirne, Balıkesir, Ankara ve Konya Akşehir, Ilgın taraflarına iskan edilmek üzere gönderilip, iskan edilemeyenler veya iskan edilip, sonraki yıllarda iskan edildikleri yerlerden ayrılarak, ikinci veya üçüncü iskan yeri olarak bu köylere yerleşenlerdir.

Bu görüşümüzü destekleyen bir diğer veri ise, Kulu İlçe Nüfus Müdürlüğü'nde bulunan Seyidahmetli ve Kırkkuyu Köylerine ait nüfus kayıt defterleridir. Bu defterlerde göre; Seyidahmetli Köyü'ne kayıtlı, doğum tarihleri H.1285-1313 (M.1868-1896) yılları arasında değişen altı kişinin doğum yeri Kameriya'dır.¹⁸ H.1302 (M.1884-85) yılı doğumlu bir kişinin doğum yeri Kırım'dır. Kırkkuyu Köyü'ne kayıtlı doğum tarihleri H.1286-1327 (M.1869-1909) yılları arasında değişen 11 kişinin Rusya doğumlu oldukları kaydedilmiştir. Buna göre; bölgeye yapılan ilk iskanlar H.1276 (M.1859) dan H.1278 (M.1862) yılına kadar devam etmiştir. İskan döneminden çok sonra doğmuş bu kişilerin doğum yerlerinin Kameriya, Kırım ve Rusya olması, bu nüfus kayıtlarının sahiplerinin bölgeye sonradan gelen kişiler olduklarını göstermektedir.

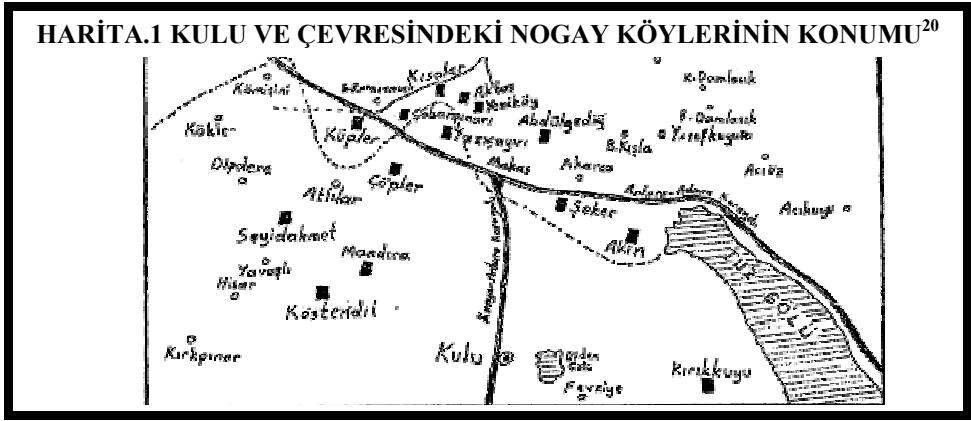
Öte yandan, Konya'da iskan edilen ilk gruplar olan Cemboyluk'ların Kırşehir, Paşadağı ve Malya Çölü çevresinde iskan edilmeleri, sonraki gruplarla gelenlerin genellikle

¹⁸ Katılımcımız (K16) Kameriya'nın Romanya taraflarında bir köy olduğuna dair bilgisi var ancak bu bölgede böyle bir köy varlığına rastlayamadık, bakınız, Tahir Sezen, **Osmanlı Yer Adları**, Ankara, 2006.

arzuhallere yansıyan en önemli istekleri olan akrabalarının yanında iskan edilmek arzusu Osmanlı Devleti'nce olumlu karşılanıp, Konya'daki ilk iskanları bu bölgeye kaydırması olmalıdır, ancak yine de net ifade edebilmek için, Kırşehir ve Malya Çölü'nde araştırma yapılarak, bu ifadeyi doğrulayacak verilere ulaşılması gerekir.

TABLO.3
1859 Sonrasında Hedef Köylerde İskan Edilen Nogay Nüfusu¹⁹

KÖY	HANE	NÜFUS
Boğazören (Köstengil)	50	200
Akin	159	642
Şeker	55	180
Doğankaya (Abdülgediği)	50	200

1.2.1. Boğazören (Kulu)

Eski adı Köstengil olup, Kulu'ya uzaklığı 16 km.dir. Köye 1859'da başlayan göç ile 50 hane 200 nüfus iskan edilmiştir. (Yılmaz: s. 113)

Köyde yaşayan aileler Cestanlar (Yedisian) ve Paşatovlar Kabilelerine mensub olup; Günerler, Berkcanlar (Köteyler), Bulagullar, Sokurlar'dır. Sokurlar, Ay tamgalı olup Dobruca'dan gelmişlerdir.(K1) Tabını *Beş Elma* olan Günerler Yedisandır. (K1, K8, K26, K41)

Yedisian Kabilesi, Köteyler sülalesinden olan katılımcımız, ailesinin Batum'dan gemiyle İstanbul'a geldiklerinin, Tekirdağ Malkara'da bir kış kalıp, sonra Ankara'da Ulus'a gelip burada üç kış geçirip, buradan Kulu makasına göçüp, Köstengil'e gelip yerleştiklerini belirtmiştir. Geldikleri dönemde bölgedeki Kürt aşiretlerle sorunlar yaşamışlardır. Ekonomik açıdan zengin bir sülale olduğu için bunun dışında fazla sorun yaşamamışlardır. (K2)

¹⁹ 1859 sonrası Konya'da iskan edilen Nogaylardan müstakil Nogay köylerine ait hane ve nüfus bilgileri, Mehmet Yılmaz, **Konya Vilâyetinde Muhacir Yerleşmeleri (1854-1914)**, Yayınlanmamış Dr. Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, 1996, s. 113.

²⁰ 1859 sonrası Konya'da iskan edilen Nogaylara ait müstakil köylerin kurulum yerleri M. Yılmaz, **a.g. Dr. Tezi**, s.103.

1.2.2. Kırkkuyu (Kulu)

Kulu'ya uzaklığı 18 km. olan köyün nüfusu kışın 50 hane 200 kişiye düşerken yazın 300-400 hane yaklaşık 1200 kişiye ulaşmaktadır. (K44)

Köyde Cemboyluk Kabilesinden Mesidler ve Şarmanlar yaşamaktadırlar. Köy halkının büyük bir kısmı Çöpler Köyü'nden Akin Köyü'ne, Akin'den de buraya göç edip yerleşmiştir. (K25) Katılımcılarımızdan birinin annesi Yozgat Akdağ Madeni tarafından, babası ise Haymana'dan göç ederek buraya yerleşmişlerdir. (K35)

1.2.3.Seyitahmetli (Kulu)

Kulu'ya 17 km mesafede kurulmuş olan köyde, 2000-2003 yılları arasında tek hane var iken emeklilerin köye dönüşü ve Van'dan gelen 3 hane Kırgız aile ile toplam 13 haneye ulaşmıştır. Kuruluşu 1884-1885 yıllarına kadar giden köyün kurucularının nereden geldikleri hakkında iki rivayet vardır; ilki Kuban'dan geldikleri, ikincisi, Romanya Köstence'den Kamariye adlı bir yerden geldikleridir. (K9, K11, K16, K28)

Köyde yaşayan aileler; Aktan, Battal, Benli, Berk, Cengiz, Çelik, Dağ, Demir, Doğan, Esken, Gümüş, Metin ve Polat aileleri olup Yedisian Kabilesindendirler. Romanya Köstence'den Tekirdağ Malkara'ya, Şarköy'e buradan Haymana'ya geçip, Haymana Ahiboz'dan Boğazören'e gelip, en son şimdiki köyleri Seyitahmetli'ye yerleşmişlerdir. (K16, K45)

1.2.4. Erdoğan (Tuzlukçu)

Tuzlukçuya 12 km. uzaklıktadır. Köyün geçmişinin 150 yıl öncesine dayandığını ifade eden köy halkı Emirdağ'dan 5 hane olarak gelen Gökgözler ve Demirhanlar'dan oluşmaktadır. (K43)

Arşiv kayıtlarına göre Mehmed Giray Bey ve ailesi Temmuz 1860 (H. 29 Z 1276) yılında iskan edilmek üzere Erdoğan'ya gönderilmişse de (BOA A.MKT.MHM.188-53) 1861 yılında evlerini ateşe vererek Bulasan Köprüsü tarafına geçmişlerdir. (K21, Yılmaz; 96). Katılımcımız, (K22) Mehmed Giray Bey'in soyundan olup, Köstence'den İstanbul'a, İstanbul'dan Adana üzerinden Erdoğan'ya geldiklerini ifade etmiştir. Osmanlı Devleti'nden yardım almaya ihtiyaç duymayan ailenin, 2000 at, 7000 sığır ve binlerce koyuna sahip olup, 4araba ile 10 ırgat çalıştırdığı, hatta Konya Delibaş isyanında köye gelen askerleri, köyün ileri geleni ve atası olması hasebiyle dedesi ağırladığını ifade etmiştir.

Öte yandan 83 yaşında ve köyün öğretmeni (K23) olan katılımcımızın verdiği bilgilere göre; köy halkı Yedisian kabilesinden olup, Romanya, Köstence, Tanaköy'den gelmişlerdir. Köy halkının ilk yerleşim yeri, köyün 2 km. kuzeyinde yer alan, sazlık ve kamışlık bir bölge olan Avcalı mevkiidir ancak sivrisinek ve domuzlardan rahatsız olup, güneye doğru kayarak Başçeşme ve Anaçeşme adı verilen su kaynaklarının bulunduğu bölgeye bugünkü Erdoğan'ya göç etmişlerdir. Abdülhamit Han zamanında buraya Bulgaristan'dan gelen muhacirler de yerleştirilmiştir. Çanakkale Savaşı'nda köyden 96 kişi cepheye gitmiş sadece 5 kişi²¹ geri dönebilmıştır. Dönemeyenlerin büyük çoğunluğunun aile soyu devam etmemiştir. (K21, K23)²²

²¹ Çanakkale Savaşına giden 96 kişiden dönebilenler; Hacı Osman, Abdülmecid, Satılmış Çavuş, Veli Efendi ve Yiğit Ali'dir (K23)

²² 2 Ocak-12 Mart 1862 tarihleri arasında 719 nüfus Akşehir ve çevresinde iskan edilmiştir. 1866'da Şeriye Sicillerine göre; Avcalı ve Erdoğan'da 322 Nogay bulunmaktadır. Avcalı'da kalanlarda çevre köylerin baskısıyla Erdoğan'ya gitmiştir. M. Yılmaz, **a.g. Dr. Tezi**, s. 101.

1.2.5. Akin

Şereflikoçhisar'a 42 km uzaklıkta olan köye ilk yerleşen Nogaylarda, köyün ileri gelenlerine, Akil Hocalar adı verilirmiş. Bunlar; Menesgir Akil Hoca, Sugasokka Akil Hoca ve Sarı Akil Hoca olmak üzere yönetimde etkili kişilerdir. (K34, K40) Günümüzde ise köyde yaşayan sülaleler; Ötekbaslar, Kubugullar, Kenekesler'dir. Cemboyluk Kabilesi'nden Çağılıbaylı olan köyün en yaşlısı katılımcımızın anne ailesi Romanya'dan, baba ailesi Çöpler köyünden gelerek Akin'e yerleşmiştir. (K25, K34, K37,)

Bir diğer katılımcımızın annesi Sivas Akpınar'dan (Nogay Köyü), babası Çanakkale veya Çorlu'dan Adana üzerinden Konya'ya gelip Akin'e yerleşmişlerdir. Dedesinin, Rus savaşında gümüş madalya ile, babası da Yunan Savaşı'nda altın madalya ile onurlandırılmıştır. (K10) Öte yandan katılımcımız dedesinin, Osmanlı topraklarına göç ettikleri zaman Osmanlı halkının kendilerine yiyecek, yağ, bulgur, un vs. verip, evlerinde misafir ettiklerinden sıklıkla bahsedip, sürekli Osmanlı halkına dua ettiğini vurgulamıştır.

1.2.6. Şeker

Şereflikoçhisar'a 42 km uzaklıkta olan köyün 130 yıllık geçmişi olduğu sanılmaktadır. Yedisan Kabilesi, Karabiberoğullarına mensub katılımcımız ailesinin Antalya üzerinden Ankara'ya geldiğini ve Ankara'da Emek ve Bahçeli dolaylarında iskan edildiklerini ancak buraların bataklık olması nedeniyle ayrılıp, Kulu yakınlarındaki Çöpler Köyü'ne yerleştiklerini, burada başlayan sıtma salgını sonrası, Akin, Kırkkuyu ve Şeker Köyleri'ne dağıldıklarını ifade etmiştir. (K19, K46) Şeker Köyü'ne ilk geldiklerinde köyde 10 hane Rum bulunduğu ancak kendilerinin Ruslara kızdıkları için bu Rumlara da sıcak bakmadıklarını ve iyi davranmadıklarını ifade etmişlerdir. (K7, K12)

1.2.7. Doğankaya

Eski adı Abdülgedik olup, Şereflikoçhisar ilçesine 47 km uzaklıktadır. Köyün yaşlılarından olan katılımcımızın ailesi Haymana'dan gelmişlerdir. Haymana'ya da Balıkesir Sultançayırı'nda Esemem adlı bir yerden geldiklerini ifade etmişlerdir. Nogaycayı Doğankaya köyüne gelince öğrenmişlerdir. (K6, K42)

İlgın

İlgın'a bağlı müstakil bir köy bulunmamakla birlikte ilçe merkezinde Şih Carullah ve Ayvatdede Mahalleleri'nin kesiştiği Çavuşoğlu Caddesi'nin iki yanında 70-80 hane Nogay yaşamaktadır. Görüşebildiğimiz aile reisleri buradaki Nogayların Dobruca ve Köstence'den gemilerle Samsun'a çıkıp, Kayseri Tomarza'ya kadar geldiklerini, buradaki Rum ve Ermeni evlerinden boş yerlere yerleştirildiklerini, daha sonra bir kısmının Eskişehir'e bir kısmının ise Denizli ve Beyşehir taraflarına göç ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu ifadeler, Nogay muhacirlerinin Osmanlı topraklarına ulaşmak için takip ettikleri göç yolları ile birebir örtüşmektedir.²³ Bu katılımcıların, (K5, K17, K18, K30, K36) Nogayca'ya hakim oldukları görülmüştür. Öte yandan Osmanlı Devleti'nce Nogay muhacirlerinin öncelikle Adana ve çevresine iskan edildiğine, muhacirlere hane başına bir inek ve 2 mecediye yardım yapıldığına, muhacirlerin Osmanlı Devleti'nden fazla taleplerinin olmadığına dair bilgilere sahiptirler.

²³ Ayrıntılı göç yolları için bkz. Derya DERİN PAŞAOĞLU, **Nogaylar, Nogay Göçleri ve Türkiye'de İskanları**, yayımlanmamış Dr. Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2009.

1.3. Metodoloji

Alan araştırmasında *Hızlı Kırsal Değerlendirme* metodu kullanılmıştır. Bu metot kapsamında, odak grup toplantıları ve yarı-yapılandırılmış mülakatlar uygulanmıştır.²⁴ Ayrıca Nogay Derneği yöneticileri ve üyelerinden iletişim ve organizasyon konularında destek alınmıştır. (K2, K3, K12, K36)

Toplantı öncesi katılımcılara toplantının amaçları detaylı bir şekilde anlatılmıştır. Katılımcılar soruları yanıtlamaya itina göstermişler ve soru-yanıt kısmından sonra diğer toplantılara yönelik planlama yapılmıştır. Tüm bu aşamalarda, gerekli olan durumlarda köy muhtarı, ekibin sözcüsü rolünü oynamıştır.

Erkek nüfus ile yapılan toplantılar açık alanda yada köy muhtarlarının evinde, kahvehanelerin olduğu yerlerde ise kahvehanelerde gerçekleşmiştir. Ancak birçok yerleşimde köy muhtarlarının evleri toplantılar için en uygun mekanlar olmuşlardır. Kadınlara yönelik toplantılar evlerde yapılmıştır. Her köyde odak grup toplantıları yüksek katılım ile gerçekleşmiştir.

Bilgide tutarlığın sağlanması ve karşılaştırmanın yapılabilmesi için toplantılarda sorulan sorular daha önceden hazırlanmıştır. Ancak toplantının seyrine göre, zaman zaman soruların sıralarında değişiklik yapılmıştır.

1.4. Yaşanan Sıkıntılar

Alan araştırmasında yaşanan en önemli sıkıntı, elimizdeki arşiv verilerini sorabileceğimiz, göç hikayelerini dinleyebileceğimiz yaşlıların sayılarının çok azalmış olmasıdır. Yaşayanların da çok yaşlı olup, geçmişe ilişkin çok bilgi verememeleri nedeniyle iletişim sorunu yaşanmıştır. İletişim ve Nogay diliyle ilgili çeviriler konusunda, bize eşlik eden Nogay Dernekleri yöneticilerinden yardım alınmıştır. (K2, K12, K22, K24) Bilgi verebilecek durumda olan katılımcılar ise bir sonraki kuşak olup, bilgileri şu an yaşadıkları köylere ait bilgilerle sınırlıdır.

Kültürel yapıya ilişkin ankete veri toplanmasında sorun yaşanmıştır. Bu sorunun birkaç nedeni vardır; öncelikle konuya hakim yaşlıların bazılarının yurt dışında yada büyük şehirlerde olmaları, bazılarının yakın tarihte hayatını kaybetmiş olması ve özellikle yine yakın tarihte Nogay Kültürü üzerine belgesel²⁵ çekilmiş olması nedeniyle aynı sorularla karşılaşan halkın tekrardan dolayı yeterince hassas olamaması ve *daha önce söylediğimiz gibi* şeklinde ifadeler kullanmaları veri kaybına neden olmuştur. Ankara Nogay Derneği yöneticilerince temin edilen belgesel çalışmaları sırasında aldıkları video kayıtlarından derlenen verilerle, katılımcı verilerindeki eksiklikler tamamlanmıştır.

2. NÜFUS YAPISI

2.2. Nüfus Yapısı

7 köye düşen ortalama ev sayısı 750 ve ortalama nüfus ise 500 dür. En kalabalık köy, 300-400 hanesi ile Kırkkuyu iken, 13 hanesi ile Seyitahmetli en düşük nüfusa sahip köydür.

²⁴ Bu mülakatlar Kırsal Kalkınma Uzmanı ve Kırsal Kalkınma Proje Yöneticisi Veteriner Hekim Serbülent Paşaoğlu danışmanlığında gerçekleştirilmiştir.

²⁵ *Nogay ve Kırım Türkleri Sözlü Tarih Belgeseli*, Türkiye’de Kültürel Hakların Desteklenmesi Programı, AB Finanssal desteği ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve TC Basın Yayın Enformasyon Genel Müdürlüğü Koordinasyonunda yürütülmüştür.

TABLO.4
ALAN ARAŞTIRMASI YAPILAN KÖYLERİN GÜNÜMÜZ NÜFUS YAPISI

Yerleşim yerinin adı	Nüfus		Hane Sayısı		Çocuk Sayısı (0-14)	Yetişkin Sayısı (15-55)	İleri Yaşlıların Sayısı (55 +)	Ortalama Hane Sayısı
	Yaz	Kış	Yaz	Kış				
Akın	600	330	120	65	25	300	75	3
Boğazören	350	200	90	40	20	290	40	3
Doğankaya	120	80	35	20	15	45	20	3
Erdoğdu	600	650	150	130	Köyde sadece 10 hane yaklaşık 25 nüfus Nogay kalmıştır.			
Kırkkuyu	1200	200	400	60	10	150	50	3
Seyitahmetli	40	10	13	5	9	25	6	3
Şeker	310	220	110	70	40	200	70	3

2.3. Hane Yapısı

Bölgedeki ortalama hane büyüklüğü üçtür. Hanelerin yapısı ailenin varlıklarına göre büyük oranda değişiklik göstermektedir. Baskın olmamakla birlikte, kocanın tarafından gelen üç-neslin bir arada yaşadığı aileler yaygındır. Gerek aile gerekse toplumda yaşlılara saygı esastır. Bu saygı büyüklerden ve toplumsal yaptırımlardan korkma şeklinde değil, onları incitme, kırma endişesine dayalıdır, bu nedenle de süreklilik arz eden ve içtenlikle gösterilen bir davranış olmuştur.

Ailelerin oldukça yoğun olan hiyerarşik yapısı günümüzde biraz daha azalma eğilimindedir. Ailenin ataerkil yapısı hala baskın konumda olsa da geçmişe oranla önemli değişiklikler göstermektedir. Erkek, toplum düzeyinde aileyi temsil eden kişi olmasına rağmen hane içinde kadın üyelerin de büyük özgürlükleri ve katılımları söz konusudur.

Köylerde, boşanma ve çok eşlilik neredeyse yok denilecek seviyededir. Toplum boşanmayı hoş karşılamamakta, bu ve benzeri konularda aile içi sorunlar aile büyükleri tarafından çözülmektedir.

2.4. Nüfus Devingenliği

Nüfusun önemli bir kısmı kışı Ankara, Konya gibi büyük şehirlerde geçirmekte yaz aylarında da köylerine dönerek bir kısım tarımsal faaliyetleri sürdürmektedirler. Yine yabancı ülkelerde yaşayanlar sılay-ı rahmi kesmemek adına yaz tatillerini köylerinde geçirmek üzere gelmektedirler. Tüm bu nedenlerden dolayı köylerin kış-yaz nüfusları değişkenlik göstermektedir.

Büyük şehirlere yapılan geçici göç, kamu ve özel sektörde verilen hizmetin ardından emeklilik sonrasında kışın çetin şartlarını büyük kentlerde geçirip yaz aylarında da köylerine dönmek şeklinde gerçekleşmektedir.

3. KÜLTÜREL YAPI

3.2. Dil

Araştırma kapsamımızdaki köylerde kullanılan dil Nogayca'dır. Katılımcılarımızın ellerinde dil özelliklerini görebileceğimiz yazılı kaynakları bulunmamaktadır. Ancak yakın dönemde Nogay Dili ile ilgili akademik çalışmalar yapılmış²⁶ ve yapılmaktadır. Katılımcı-

²⁶ Ergöneç Akbaba, Dilek; **Nogay Türkçesi Grameri, Ses ve Şekil Bilgisi**, Grafiker Yayınları, 2009.

Güllüdağ, Nesrin; **Nogay Türkçesi Grameri**, YL Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ, 1998.

larımız hemen hepsi kartatalarının (dedelerinin) kendilerine Türkçe konuşmaları konusunda sıklıkla telkinlerde bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunun muhtemel sonucu olarak günümüz Nogay gençlerinin Nogaycayı anlamalarına rağmen konuşamadıkları ifade edilmiştir.

Öte yandan sözlü edebiyat kapsamına giren değerler aktararak günümüze kadar ulaşmıştır. Bunlar; şınlar (atışmalar), şe ramazan (ramazan manileri), cırlar (şarkılar), ninniler, atasözleri, ilahiler ve tekerlemelerdir. Sıklıkla kullanılan ve genç nesillere aktarılan sözlü edebiyat örnekleri aşağıda verilmiştir.

3.1.1. Atışmalar (Şınlar)

Git sen güzel yola var kötüleyip gitme, Ben evime varınca dırdır etme,
Koyun avlusunun içinde kok olayım, Kız olana kadar yok olayım,
Koyun avlusunun içinde koyun kumalak, Ben nişanlımı gördüm yusyuvurlak,
Çıktım dağ başına köy göründü, Azıcık aklım dört bölündü,
Erkenden doğan sarı yıldız, mavi yıldız, Saçtığın senin sarı altın saçın kunduz,
Kız çocuğu yarım yürek, Babasının evine kim olmuş direk (K12)

3.1.2. Ramazan Manileri (Şe ramazan)

Şaramazan söyleyip geldim şalka malka, yaşlılara gerek yağlı arka,
Kalk abla, kalk abla, pabucunu giy abla, bizi yola gönder abla,
Dokuduğun kürk olsun, doğurduğun oğlan olsun, oda bize emsal olsun,
Kalk abla, kalk abla, pabucunu giy abla,
Şekerim var ezilecek, ince tülbentten süzülecek,
Çok bekletme hanım teyze, çok yerim var gezilecek,
Kalk abla, kalk abla, pabucunu giy abla, (K12, K15.)

3.1.3. Şarkılar

Al elmanın dördünü, sev yiğidin merdini, sevince bir güzel sev, çekme çirkin derdini,
Elmayı nazik soydum, yarin ağzına koydum, afiyet olsun yarim, sen yedikçe ben doy-
dum,

Tarladan gel tarladan, altın dişi parlatan, senin derdin değil mi beni böyle ağlatan
Tarla sürülü değil mi, ciğer ezik değil mi, yarim gurbete gitti, bana yazık değil mi
(K12, K20)

Arpa kürpe cerende, at olayım derede, aman zengin altını, kötü zengin cetunu,
Yitip gitti keçimi, karanlık kuranlık yerlerde, kötü mötü bıçakla, kesiverdi keçimi,

Kocasına verdi balta gibi, kızına verdi kırgışday, oğluna verdi orak gibi, bana verdi tırnak gibi,
Gözüm yaşı dolu gibi, oğlunu ata bindirdi koşursun diye, ben garibi köpeğe bindirdi kapsın diye,

Oğluna döşek koydu yatsın diye, ben garibe hasır koydu yan başıma batsın diye (K12, K39)

3.1.4. Ninniler

benim oğlum boz oğlum, bin koyunun var, sevin oğlum,

salıncaktan mavi iplik, mavi ipekten ayrılmış, ağız yurttan kayınlı
kaldır oğlum borkünü, kızlar görsün kürkünü,
berberevnimen tilnen, kızlar ölsün derdinden,
benim kızım ay gibi, kaşı gözü kapkara,
paylaşmaya gelince ev başına bir dana?
kızım iyi etmez mi, yetmiş tuvar etmez mi? (K20)

3.1.5. Atasözleri

Atasının methettiğini alma, komşusunun methettiğini salma.
Ağacın eğrisini dalı düzeltir, adamın eğrisini halkı düzeltir.
Kuş yuvada ne görse, uçtuğunda onu yapar.
Düğüne varırsan doyup var.
Atası başkayla tavşan avlama.
Haram kabın dibi delik.
Çocuklu ev pazar, çocuksuz ev mezar.

Ağa olayım dersin koşturmaktan geri kalma, zengin olayım dersin kazancına haram katma.

3.1.6. İlahi

Yaşlıdan beter katılmışsın, necasete batmışsın,
İmanını satmışsın hey imansız beynamaz
Namazının direği, karanlık gördüm aydınlığı,
Garip canın durağı, bir günde ey beş namaz
Terk eyleme kıl namaz, hayırlı insanlar, Müslümanlar,
Dünya sizden öte bir gün, iş bu sözün aziz canlar,
Zayıftan da alır bir gün, pek de dardır yattığın yerin,
Orada görünür hayır, şerrin, terazi de tartar bir gün. (K15)

3.1.7. Tekerlemeler

Kel kafa doymaz, kazanda börek koymaz, sabah verdim bir parça et,
Akşam verdim bir parça et, kel kafa yine doymaz yine doymaz.

İki patik geliyormuş, ayyuk ayye, o patikler niye geliyormuş ayyuk ayye,
O patikler kızını almaya geliyormuş ayyuk ayye...(K29)

3.3. Gelenek Ve Görenekler

Toplumsal değerlerini günümüze kadar koruyan Nogaylar, gelenek ve göreneklerine oldukça bağlıdırlar ve bu değerleri yeni nesillere aktarabilme kaygısındadırlar. Toplumsal ilişkilerinde kolayca gözlemlenebilen en dikkat çekici sosyal davranış, her şekilde korunan *saygıdır*. Köylerde yaptığımız bütün görüşmelerde, katılımcıların, aile fertlerinin ve köy halkının, aralarındaki yaş farkı ne olursa olsun büyüklere karşı gösterdiği saygı açıkça gözlemlenebilmektedir. Kartata ve kartanalara karşı köy halkının tamamının büyük bir saygı ve hürmet içinde oldukları görülmüştür. Bu saygının kaynağı olarak; çocukluktan itibaren

doğruluk, hak ve hukuku gözetme, harama ve helale dikkat etme, adaletli olma konularında, büyüklerin ayırım yapmaksızın köydeki bütün çocuklara itinalı davranmaları gösterilmektedir. Bu şekilde oluşturulan güven ortamında, küçüklerin, büyükleri kırmak, küstürmek ve incitmekten korkarak oldukça dikkatli davranmalarının doğal sonucu olarak saygının geliştiği ifade edilmiştir.

Yaşanan sorunlar, yapılan hatalar, köy içerisinde konuşularak çözüme ulaştırılmaktadır. Hatalara karşı ceza değil telafi yöntemi tercih edilmektedir. Köyden atma, uzaklaştırma tarzı yaptırımlara rastlanmamıştır. Yüz kızartıcı suç işleyen birine ailesi sahip çıkmaz, ancak eşine ve çocuklarına gerek ailesi gerek köy halkı sahip çıkar, korurlar. Büyükler bir araya gelerek, sorunlar büyütülmeden çözülmüştür. Büyüklerin adaletinden herkes emin olduğu için üretilen çözüme de herkes iştirak etmektedir. Bu nedenle, kavga, alacak-verecek davası ve boşanma gibi hukuki olaylar resmi makamlara yansımada büyükler tarafından çözüme ulaştırılmaktadır.(K1, K6, K8, K25, K16, K26)

1932 doğumlu bir katılımcımız (K10) köylerdeki huzurun kaynağı ile ilişkin büyüklerinden öğrendiklerini sıralıyor;

-hayat çok kısa “anamdan doğdum, harmana gittim, geldim pazara gittim, kefen aldım”,

-komşu hakkını gözet,

-kul hakkı yeme,

3.2.1. Toylar (Düğünler)

Nogay köylerinde görücü usulüyle evlilik yaygındır. Uzun bir süre Nogay köyleri dışındaki evliliklere sıcak bakmasalar da büyük şehirlere göç ile birlikte gençler arasında Nogay halkı dışından evlilikler yaygınlaşmıştır. Ancak köylerde kız isteme ve düğün törenleri geleneklere uygun şekilde yaşatılmaktadır.

Kız istenmeden önce oğlan tarafı kız evine elçi gönderir. Kız tarafı onay verirse istemeye gelirler. Elçiye hediyesi verilir. Oğlan tarafının büyükleri köyün hatırı sayılır kişilerini yanlarına alarak kızı istemeye giderler. Kız istenir, söz kesilir, götürülen lokum ve bisküvi (küçük tatlı) yenir. Büyük tatlı için gün belirlenir. Kızın babasına süt hakkı olarak bir miktar para verilir. (koyun 12 lira iken 4000 lira verilmiş, K8) Büyük tatlı öncesi kız, takı ve kıyafet alışverişine götürülür. Büyük tatlıda yine lokum bisküvi yenir ve köy imamının duasıyla takılar takılır.

Hıdırellezde ve dini bayramlarda kıza, hediyeler getirilir, kurban bayramında tös-bas adı verilen kurban eti veya kurban getirilir, şenlikler düzenlenir.

Düğünler üç gün sürer, genellikle Cuma başlatılıp, Pazar gelin inmesiyle bitirilir.

Cuma Günü: oğlan evi köy halkını düğüne davet eder, bayrak duası yapılır ve bayrak kaldırılır. Bayrağın tepesine, düğün aydınlık olsun diye ayna, ağızları tatlı olsun diye elma takarlar. Oğlan evi zenginse misafirlere yemek, fakirse çay ikram eder ve düğün başlar. Bayrak kaldırıldıktan sonra kız evinde toytuvar kesilir ve toytuvardan kavurma yemek için, oğlan evi davet edilir.

Cumartesi günü: oğlan evi hediye bohça getirir. Kız evi toytuvarla yemek ikram eder. Kopuz çalınıp, kaneki tepilir. Ardından oğlan evinde toytuvar kesilir, kız evi davet edilir, kız evi de hediyelerle gider ve toytuvar kavurması yer. Cumartesi gecesi: kına gecesi yapılır. Oğlan evi, kına kuruyemiş, meşrubat götürür. Gelinin avucuna kına sürülmeden önce altın konulur, yoksa gelin kınayı sürdürmez. Gelinin eline, ayağına ve ensesine (babasının

bereketini vardığı eve götürsün diye) kına sürülür. Damada da evinde arkadaşları kına sürerler ve eğlenirler.

Pazar günü: oğlan evi bir alay olup gelin almaya giderler. Kız ailesiyle vedalaşır. Kardeşlerinden biri kardeş kuşağını bağlar. Gelin baba evinden Kur'an-ı Kerim ve bayrak ile çıkar. Bayrak taşıyan gence gelin annesi hediye verir. Oğlan evine gelen gelin buradan mezarlığa götürülür, dua edilir ve eve dönülür. Gelin eve inerken gelinin ayağı bereketli olsun diye bozuk para ve yemiş saçılır. Tez evli olsunlar diye su dolu testi kırılır. Gelinin eline bir çivi, bir tahta kaşık ve biraz yağ verilir. Gelin çiviye kapının eşiğine çakar, çivi gibi yeri sağlam olsun diye. Kaşığı ayağıyla kırar, kuvvetli olduğunu gösterir. Yağda kapının yukarısına sürer ki yağ gibi yumuşak olsun diye. Damadın annesi kapıda durur, kollarını iki yana açar, gelinle damat altından geçer böylece her ikisi de bu evin evladı olduğunu, annenin korumasında olduklarını ancak gücün annede olduğunu bilecektir. Bu günün akşamında kahve toyu yapılır, nikah kıyılır, dualar edilir.

Ertesi gün bet aşar toyu (yüz açar günü) yapılır. Gelin gelinliğini giyer, törenle duvağı açılır. Büyüklerin elleri öpülür, dualar edilir, yemek verilir. Bir hafta sonra da kızın aile büyüklerinin el öpmesine gidilir. (K12, elmas yılmaz nebahat çetin

3.2.2. Doğum ve Çocuk

Doğum Öncesi; kısırlığı gidermek için (doktora gitmenin dışında), dağa beşik kurular, yatır mezarına gidilir ve orada akan sudan içirilir, koyun adak edilir, çeşitli otlar kaynatılıp, içirilir. Erkek ve kız çocuk ayrımı yapılmaz.

Hamilelikte; varsa adak borcu ödenir, hamile gelin tarlaya ve ağır işlere gönderilmez ama ev işleri ile ilgilenir. Aşerdiği yiyeceklerin yedirilmesine özen gösterilir, yedirilmediğinde bebekte kırmızı gül lekesi oluşacağına inanılır. Bebeğin cinsiyeti için eskiden ocak ebeler olur onlara baktırılırmış, artık doktora gidiliyor.

Bebek doğduğunda tuzlanır ve üç gün bekletilip, sonra yıkanır, (artık yapılmıyor) bebeğin göbeği evin temeline gömülüyor, tekrar evine dönmesi için.

Loğusa bakımında; tatar çayı ve yağ ve unla yapılan un helvası önemli bir yere sahiptir. Doğum sonrası komşular ziyarete gelirler, onlara yemek ikram edilir. Üç dört gün sonra topluca tekrar gelirler ve bebeğe hediye getirirler. Loğusa dışarıya çıkmaz, al basar. kırkı çıkmamış bir loğusanın yanına kırkı çıkmamış başka bir loğusanın gelmemeğine özen gösterilir, gelirse kırk basması olur.

Bebek bakımında; anne sütü tercih edilir. İlk gün giydirilen kıyafet üzerinde kırk gün durur, bebek kırklanır ve çıkarılır. Çıkarılan kıyafet köpeğe giydirilir.

Kırklama; kovaya kırk kaşık su, içine bir iğne ve bir ayna atılır. Bu su bebeğin üzerinden dökülür. Bebeğin adını aile büyükleri koyar. kırkı çıkan bebek, gelinin annesine ilk gezmesine götürülür.

Yürüyemeyen ve konuşamayan çocuk için (doktora götürmenin yanı sıra), adak adanır, hocaya götürülür, ocakta muska yazdırılır.

Çok ağlayan çocuk bir akrabasının mezarına götürülür ve orada dövülür ve bela def edilir. Bebek anne sütünden kesilirken, annenin memesine, acı biber sürülür veya yün ko-yulur. Bebeğin ilk dişine hedik yapılır. Hedik; buğday, mercimek ve nohut haşlanarak yapılır. Komşular davet edilir ve yemek ikram edilir. Gelenler küçük ev eşyası hediye getirirler.

Çocuk yürüyene kadar saçı kesilmez. Kız çocuklarının kırkı çıkınca kulağı delinir, ip geçirilir ve sonra altın küpe alınıp, takılır.

Sünnet; beş, altı yaşlarında yapılır, hastalık durumunda daha erkende yapılmaktadır. Düğünü dedesi yapar. Kurban kesilir, yemekler hazırlanır, mevlit okutulur, sonra davullu düğün yapılır. Çocuğu dayıları tutar, isteyen yakın akrabalar kirvelik yaparlar.

Asker uğurlamasında; akrabaları askeri yemeğe alırlar, harçlık verirler. Yola çıkmadan önce mezara gidilir ve dua edilir. (K1, K8, K9, K16, K22, K26)

3.2.3. Sabantoy

Hıdırellezde gençlerin ve yaşlıların toplanarak yaptıkları bir şenliktir. Yumurtalar kaynatılıp, boyanır, yemekler hazırlanır, dağlara çıkılır. Şıtpıtka (sütle pişirilip, ortası açılıp tereyağı konan pilav) pişirilir, yaşlılar çağrılıp, duası edilir ve sabana gidilir. Sabandan gelince evde yengeler, kayın biraderlerini sularlar, yağmur yağsın diye. Yılın bereketli geçmesi için dualar edilip, şenlik yapılan bir bayramdır, sabantoy. (K20)

3.2.4. Kuzu Canlanma Şenliği

Her sene 1. ve 2. aylarda yapılan şenliktir. Gelinler, kızlar ev ev dolaşarak erzak toplarlar, buna şıtkatım adı verilir. Daha sonra davulla zurnayla harman yerinde toplanılır. Yaşlılar gençler birlikte şarkılar söyleyip, şenlik yaparlar. Getirilen yiyecekler yenir, şenkenşek (salıncak) kurulur, kopuz çalınır, kaneki tepilir ve şenlik yapılır, eğlenilir.

3.2.5. Cenazeler

Bir kişi ölünce bütün Nogay köylerinde o kişi için sala verilir, böylece her köye haber ulaşmış olur. Cenaze yıkanır, kefenlenir. Cenaze evden çıkmadan önce imam köylülerden helallik ister. Cenaze mezarlığa götürülür, mezarlık girişinde bulunan musalla taşında namazı kılınır ve toprağa verilir. Cenaze evinde toprağa düştü yemeği verilir. İlk günden itibaren yedinci güne kadar komşular, her gün her öğün cenaze evine yemek getirirler. Yedinci, kırkınıcı günü ve elli ikinci günü et kemikten ayrıldı diye cenaze evinde yemek verilir, dualar edilir. Yüzüncü gününde ve maddi durumuna göre her yıl yemek verilir, dualar edilir. (Nebahat Çetin)

Eskiden bir hafta boyunca işe gidilmez, cenaze evine destek olunur ve düğün yapılmazmış ancak günümüzde ihtiyaçlara göre, cenaze evinden izin alınarak değişiklikler yapılabilmektedir. (Recep Benli)

3.2.6. Hitaplar

Büyükanne ve büyükbabalar yaşadıkça anneye ve babaya anne, baba demek ayıptır, anneye aba, babaya abı, amca veya şoka denir. Büyükler öldükten sonra anne ve baba denir. Anneye ana, babaya aka denir. Anneanneye ayye, babaanneye kartaba, dedelere ata denir. Yaşlı teyzelere ayye yada kartaba, yaşlı amcalara ata denir. Yeğene cenakam, kuzene böle, savlakam, savlem, soytakam; enişteye, cezdem; geline, keyşek; damada kiyev; kayınvalide ve kayınpedere, kayınana ve kayınata; baldıza, kayınbike; yengeye, cenge; kadın kocasına, bay; adam da, eşine bike; evlenen kadınlara, bike; erkeklere kişi denir. Gelinler kayınbiraderlerine adıyla hitap edemezler, ayrıca kayınbirader izin vermezse kendisi ile konuşamazlar. Elmas Yılmaz, K12)

3.2.7. Yemekler-İçecekler

Yemekler

Nogaylar, bu topraklara göç ettikleri dönemde yoğun olarak at eti tüketildiğini ancak günümüzde bu kültürün yok olduğunu ifade etmişlerdir. Damak tadlarını yansıtan kültürlerinin ayrılmaz bir parçası olan yemekleri; çiğ börek, kazan börek (Tatar mantısı), inkâl (Aldama- Tatar makarnası), çorba (et veya tavuk suyu ile), bılamık-laksa (lakşa-çorba),

kalakay, uvma kalakay (ovma yağlı ekmek), yağlı kalakay, tava börek, cantık, bavursak (çığırtma), lokum, sızık, kaşık börek, kuskus, talkan, torta'dır.

İçecekler

Tatar kahvesi ve Nogay çayı.

Nogay Çayı: Nogaylar için, Nogay çayının varlığı çok farklı anlamlarla yüklüdür. Şimdilerde çay onlar için sadece bir içecek değil, göçüp geldikleri coğrafyadan yanlarında getirebildikleri bir değerdir. O topraklarla bağlarının varlığına işaret etmektedir. Bu coğrafyada ise birbirlerine ulaşabilme, dağılan halkın birbirini tanıyabilme aracıdır. Hepsinden önemlisi gelecek nesillere aktarılması gereken, günlük içilerek, kültürel değerlere sadakatle bağlılığın ifade edildiği bir unsurdur, Nogay çayı.

4. SOSYAL ALTYAPI HİZMETLERİ²⁷

4.1. Eğitim

Araştırmamız sırasında göç edenlere ait yazılı kaynaklara rastlanmamıştır. Dil sonraki nesillere sözlü aktarılmıştır. (K9, K16) Göç edenler arasında eğitim; medrese eğitimi almış, alim şahısların (Buhara'lı alimlerin) (K1, K8, K26) halka ve çocuklara Kur'an öğretmesi ve dini eğitim vermesi şeklinde olmuştur. Hatta göç edenlerin Kazan taş baskı Kuran-ı Kerim'lerinin olduğu ve abdest, namaz, oruç ve hac konusunda oldukça hassas oldukları, kadınlar arasında ise Kur'an öğrenme ve hatim yapma şeklindeki eğitimin yaygınlığı bilinmektedir. (K16)

Ziyaret edilen köylerde şuan ki okuma yazma oranı gerek kadın gerekse erkek nüfus arasında oldukça yüksek seviyededir. Çoğu köyde aileler kız çocuklarının liseye, üniversiteye devam etmesini teşvik etmektedirler. Hatta benzer seviyede gelişmişliğe sahip bir çok bölgede rastlanmayan bir biçimde eğitime ve eğitilmiş insanlara çok büyük saygı gösterilmektedir.

Köylerde okul çağındaki gençler eğitim ihtiyaçlarını merkezi yerleşim birimlerine taşınmalı eğitimle gerçekleştirmektedirler.

4.2. Sağlık

Kırım Savaşı sonrasında Osmanlı topraklarına ulaşmak üzere hareket ettikleri dönemde Kırım limanlarında ve Karadeniz'in kuzey sahillerinde on binlerce Nogay gerek gemi ve navlun bulabilmek için, gerekse Rusların almış oldukları pasaport parası adı altında usulsüzce alınan paraları temin edebilmek için aylarca beklemişlerdir. İstanbul'a ulaştıklarında daimi iskan yerleri belirleninceye kadar geçici olarak hanlara, medreselere yerleştirilmişlerdir. Bu göç dalgası içinde sadece Nogaylar değil, Kırım Tatarları, Çerkesler, Çeçenler, Dağıstanlılar ve Kabartaylar da bulunmaktadır. (DERİN PAŞAOĞLU 2009: s.201) Bu nedenle oldukça kalabalık olan muhacirlerin İstanbul'da bekletilmeleri sağlık açısından da endişe verici olmaya başlamıştır. Büyük çoğunluğu kış aylarında gelen muhacirler arasında Tifüs salgınının²⁸ başlamasından endişe eden yetkililer, muhacirlerin bir an evvel yola çıkmalarının onlar için daha hayırlı olacağını ifade etmişler ve daimi iskan yerlerinin belirlen-

²⁷ Sosyo-ekonomik anketler, köylerde muhtarların sözcülüğünde köyün ileri gelenlerinin katılımı ile yapılmıştır.

²⁸ Hapisane humması, gemi humması, kamp humması ve bit tifüsü olarak da adlandırılan hastalık, bitlerle ya da fare pireleriyle taşınır, soğuk havalarda başlar, gemi, kamp ve hapisanelerde hızla yayılır, şavaşı, kıtlık, yoksulluk olan bölgelerde salgına dönüşür. Fehmi Tabak, *Döküntü ile Seyreden Enfeksiyon Hastalıkları, Cerrahpaşa İç Hastalıkları, Medical Yayıncılık, İstanbul, 2007, s. 371.*

mesi, ev ve diğer ihtiyaçlarının temini için gereken sürenin yollarda geçirilmesine karar vermişlerdir. (BOA İ.MMS.18-762)

Günümüzde ise sağlık hizmetleri hala yetersizdir. Eğitim hizmetleri ile karşılaştırıldığında, sağlık hizmetlerine erişim zorluğu esas olarak yapısal ve altyapısal nedenlere dayanmaktadır ve nedenler ise devletin kamu sağlık programlarına bağlıdır. Bazı köylerde sağlık hizmetlerine erişim zorluğu ekonomik nedenlere rastlansa da bunlar göz ardı edilecek düzeydedir.

Ziyaret edilen köylerden sadece Erdoğan ve Akin Köyleri'nde işler durumda bir sağlık birimi ve ebeleri olup diğer köylerde bulunmamaktadır.

Yeterli ekipmana sahip sağlık hizmetlerine erişememe sağlık ile ilgili en temel sorunlardan biri olarak tanımlanmıştır.

4.3. Elektrik ve İletişim

Elektriği veya telefonu bulunmayan köy neredeyse yoktur. Sadece Seyitahmetli köyünde telefon santrali olmayıp, ancak kurulum için gerekli altyapı mevcuttur.

Evlerde iletişim araçlarına yönelik bir sorun bulunmamaktadır. Köylerin çoğunda, evlerin yüzde doksanından fazlasında telefon vardır. Türkiye'nin her yerinde olduğu gibi, bu köylerde de cep telefonu yaygın olarak kullanılmaktadır.

4.4. Su

Köylerin tamamında su şebekesi mevcuttur, ancak bunların çoğunluğunun kısmen yetersiz olduğu ifade edilmiştir. Bu sorun, şebekelerin derin kuyu sistemleriyle takviye edilerek yeterli düzeye getirilmesiyle çözülmeye çalışılmaktadır. Asıl sorun ise sulama sistemiyle ilgili olup bu sorun da derin kuyu sistemleriyle giderilmeye çalışılmaktadır.

4.5. Ulaşım

Köylerin tamamının diğer köylerle bağlantısı asfalt yollarla temin edilmekte olup köyler arası ve köylerin ilçelerle ulaşımında sorun yaşanmamaktadır. Kentlere ve diğer köylere ulaşım genellikle çevre köylerin dolmuş ve taksileriyle ve kendi hususi araçlarıyla sağlanmaktadır. Ancak köylerin tamamında köy içi yollarla ilgili sorunlar bulunmaktadır.

4.6. Konut

Osmanlı Devleti, Nogay muhacirlerini, kabileleri ayırmadan aynı sancak içinde boş ev ve arazilerin bulunduğu köylere muhteliten (dağınık) iskan etmeyi tercih etmiştir. Bunun temel nedeni ekonomik yetersizliktir. Yerli ahali tarafından boş evlerin tadil edilmesi, eksiklerinin giderilmesi yada yeni evlerin inşa edilmesi, muhacirlerin üretime geçinceye dek ihtiyaçlarının karşılanması Osmanlı Devleti'nin üzerinden büyük bir ekonomik yükü almış olacaktır. Gerek yerli ahali tarafından gerek Osmanlı Devleti'nce Adana, Kırşehir, Malya Çölü, Edirne, İzmit ve Dobruca'da bölgede yaygın kullanılan malzemelerden muhacirler için evler inşa edilmiştir. Adana'da *hu* diye tabir edilen kamıştan yapılmış evler inşa edilirken, (BOA A.MKT.UM.377-6) Varna çevresinde iskan edilenler için kereste (BOA A.MKT.UM.433-45) Adapazarı ve Sapanca'da ise kereste ve kiremit temin edilmiştir. (BOA A.MKT.NZD.327-1)

Bu evlerde Osmanlı Devleti'nin öngördüğü standart; alt kat hayvanlar için ahır olarak kullanılacak, üzerine hanedeki fert sayısına yetecek şekilde oda hatta kölesi olanlar için isterlerse bitişik yada ayrı yeteri sayıda oda yapılmasıdır. Ancak bu her zaman mümkün olmamış, kış bastırıldığı için *açıkta yada çadırda telef olacakları* belirtilip, barınabilecekleri bir mesken yapılması zorunlu hale gelmiştir. (K1, BOA, A.MKT.NZD: 228-14; 327-1; A.MKT.UM: 518-58).Ancak bir çok yerde Nogay muhacirleri, muhteliten iskanı kabul

etmeyip, kendi istedikleri yerlerde masraflarını kendileri karşılayarak topluca iskan edilmek istemişlerdir ve Osmanlı Devleti bu talebi olumlu karşılamıştır.

Katılımcılarımız, Kırkkuyu Köyü'nde tek katlı iki odalı, sıra sıra yan yana muntazam dizili beyaz boyalı, Osmanlı Devleti tarafından yapıldığı için *Osmanlı evleri* diye adlandırılan, evlerin varlığından bahsetmişlerdir. (K25) Ancak Kırkkuyu Köyü'ne sonradan gelenler, soğuk havada evsiz kalınca, Mandıra Köyü'nden ağaç kesip getirmişler, yeri iki metreye yakın kazıp, bu ağaçlarla üzerini kapatıp, kışı bu *tol* adı verdikleri evlerde geçirmişlerdir. (K35) doğankaya Köyü'ne gelenler ise, kendileri topraktan kerpiç yapıp, küçük küçük evler inşa etmişlerdir. (K6)

Alan araştırmasında gördüğümüz konutlarda Orta Anadolu'nun iklim ve kültür yapısıyla ilişkili olarak genelde kerpiç ve toprak malzeme kullanılmıştır. Ancak son yıllarda betonarme ve briket yapıların sayısında ciddi artışlar olduğu beyan edilmiştir. Evler ortalama dört odalı olup mutfak, kiler, samanlık gibi yapılar hemen hemen her hanede mevcuttur. Tuvalet ve kanalizasyon sorunu olmayıp genelde her evde hem dışarıda hem içeride tuvalet bulunmaktadır. Evlerin yapıları zenginliğin ve statünün önemli bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. İyi bir eve sahip olmak, kadınların öncelikleri ve beklentilerinde ilk sırayı almaktadır. Kadınların çoğu, evlerine *yatırım* yapmanın büyük önem taşıdığını ifade etmektedirler. Odaların sayısı ve evin genişliği bu yatırımın önemli parçaları olarak görülmektedir. Köylerdeki en yaygın demirbaş; buzdolabı, renkli televizyon ve çamaşır makinesi olup çoğu köyde buzdolabı oranı % 90'ın üzerindedir.

4.7. Köy Toplantı Odası ve Kahvehaneler

Muhacirlerin iskanı sonrasında Buharalı alimlerin köylere misafir olup, halka vaaz verdiklerine dair bilgilere sahip katılımcılar o dönemde şahıslara ait misafir odaları bulunduğunu, misafirin istediği kadar kaldığını ve ağırlandığını ifade etmişlerdir.

Günümüzde ise; Boğazören ve Erdoğan'da dışında diğer köylerde özel köy odası bulunmamaktadır. (Akin'de 450 kişilik köy konağı yapımı devam etmektedir) Ancak muhtarlık işlerinin yürütüldüğü tek odalı muhtarlık büroları köylerin çoğunda mevcuttur.

Erdoğan köyündeki müstakil bir köy kahvesi ve Akin'deki çay ocağı dışında diğer köylerde köy kahvesi bulunmamaktadır.

Toplumsal buluşma, sosyal paylaşım mekanı olarak daha çok camiler kullanılmaktadır.

5. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ

Hane içerisinde özellikle yaşlı kadınlara karşı belirgin bir saygı vardır. Evin genç kızları ve özellikle gelinleri ayrıca sevgi ve ilgi görmektedirler. Köylerde bulunan dul kadınların tamamına yakını ölen kocalarından kalan emekli gelirleriyle geçinmekte, tarımsal faaliyetlerini ücretlendirme şeklinde iş gücü kiralayarak sürdürmektedirler. Kadınlar mirastan erkeklerle eşit oranda pay almakta ve bu konuyla ilgili özellikle doğu illerinde sıkça rastlanan mağduriyetler bulunmamaktadır.

6. GEÇİM KAYNAKLARI

Yüzlerce yıl hem kültürleri hem de yaşadıkları coğrafyanın gereği olarak göçebe yaşam sürüp, Rus ve slav köyelerine akın ve çapul yapıp, hayvancılıkla geçinen Nogayların büyük kıtlıklar, salgın hastalıkların ardından, Karadeniz'in kuzey sahillerine, Osmanlı topraklarına ulaşmaları son iki yüz yıldır süren göç, sürgün ve yeni yurt arayışının son durağı olmuştur. Malını mülkünü geride bırakarak, ak topraklara (İstanbul'a) ulaşmak isteyen Nogaylar, pasaport parası adı altında Ruslar tarafından usulsüzce alınan vergiler ve paralar-

la ellerindeki son kıymetleri de (para, silah, kama ve taşınabilir diğer değerli eşyaları) bırakarak gelmişlerdir. (BOA A.MKT.DV.156-49; 156-58; 156-59; K14)

Osmanlı Devleti'nin muhacirleri iskan politikasının bir diğer yönü ise muhacirlerin üretici duruma getirilmesi ve kendilerine yetebilir olmalarıdır. Bunun için bildikleri işi yapmaları ön görülmüş ancak muhacirler arasında ticaret ve zanaat erbabı olanların (BOA A.MKT; 476-71) sayısı oldukça azdır ve bu kişiler kasaba ve kazalarda işlerini yapabilecekleri şekilde iskan edilmişlerdir. Öte yandan muhacirlerin çok büyük bir kısmının ziraattan anlamadıkları arşiv kayıtlarında sıklıkla vurgulanmış hatta *ellerinden hiçbir iş gelmediğine* dair ifadeler kullanılmıştır. Bu nedenle Osmanlı Devleti, Nogayların müstakil köyler kurmalarına sıcak bakmamış, yerleşik köylerdeki boş yerlere iskan ederek, muhacirlerin ihtiyaçlarını ve ziraat öğrenmelerini *ziraat ve harasete alıştırmaları* emriyle köy halkın sorumluluğuna vermek istemiştir. Bu amaçla muhacirlere öküz, inek ve tohum temin edilmesi üzerinde hassasiyetle durmuş ve arazi tahsis etmiştir. (BOA A.MKT. NZD.352-56, A.MKT.DV.190-86, 190-87)

Akin ve Kırkkuyu'daki katılımcılarımız, Osmanlı Devleti'nin kendilerine oldukça geniş (çevresi 1,5 saatte yürünebilecek büyüklükte) araziler tahsis ettiğini, ancak uzun süre bu arazilere ekim yapmadıklarını, boş bıraktıklarını, kendileri için fazla kıymet ifade etmediğini ve daha çok tuz satarak yada taş kırıp satarak geçim sağladıklarını belirtmişlerdir. (K25, K34)

Günümüzde ise köylerin tamamında bitkisel ve hayvansal üretimin yapıldığı görülmüştür. Ancak bitkisel üretim, geçim kaynağı olarak birinci sırada yer almaktadır. Hayvansal üretim daha çok bitkisel üretimin yan ürünlerinin değerlendirildiği ve maliyetin düşürülmesi sonucu cazip hale gelen, hane içi tüketimin karşılandığı bir üretim şekli olarak karşımıza çıkmaktadır.

6.1. Bitkisel Üretim

6.1.1. Köylerde Arazi Varlığı ve Bitkisel Üretim Durumu

Köylerin tamamında tarımsal üretim büyük çoğunlukla kuru tarıma dayanmaktadır. Arazilerin % 95'inden fazlası kuru tarım alanıdır. Sulu tarım arazisi bulunmamaktadır.

Kuru tarım arazilerinin bir bölümü (1/2 oranında) nadasa bırakılmaktadır. Tarım arazilerinin nadasa bırakılmadığı köylerde verim daha düşüktür. Arazilerini nadasa bırakmayan köylüler daha fazla kimyasal gübre kullanarak bunu telafi etmeye çalışmaktadırlar.

6.1.2. Köylerde Üretilen Başlıca Bitkisel Ürünler:

Köylerde en fazla yetiştiriciliği yapılan ürün buğday ve arpa'dır. Yem bitkileri üretiminde ise, kuru tarımla birebir örtüşen korunga, fiğ ve yulaf ise hayvancılığı desteklemek amacıyla ihtiyaç miktarınca üretilmekte olup, toplam ekilebilir arazilerin % 10 u ile sınırlıdır, bu bitkilere göre daha çok suya ihtiyacı olan yonca üretimine nadir de olsa rastlanmaktadır. Bazı evlerin çevresindeki bahçelerde sebze üretimine rastlanmıştır ancak bu üretim hane ihtiyacını dahi karşılamakta yetersiz kalmaktadır.

6.1.3. Temel Bitkisel Ürünlerde Verimlilik Durumu :

Temel bitkisel ürünlerde dekar başına üretilen ürünlerin kilogram değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo.5	
Bitkisel Üretim Verimliliği	
Urun adı	Verimlilik (kg/da)
Buğday	300
Arpa	350-400
Fiğ	800
Korunga	900
Yonca	400
Yulaf	900

6.1.4. Bitkisel Ürünlerin Değerlendirme Biçimleri

Bitkisel üretimde birinci sırada yer alan hububat üretiminin hedefi pazara yönelik olup bu üretim köylerin temel gelir kaynağını oluşturmaktadır. Hane içi ihtiyaçlar bu üretimden karşılanırsa da fazla ekonomik değer taşımadığı için sadece bu amaçla üretim yapılmamaktadır.

6.1.5. Girdi kullanımı:

Köylerde girdi kullanımı hanenin ekonomik durumuyla ilgilidir. Buğday ve arpa'da, gübre ve tohum, Tarım Kredi Kooperatiflerinden ya da piyasada ki bayilerden, tüccardan peşin olarak karşılanmaktadır.

6.1.6. Köylerde Traktör Kullanım Düzeyi

Köylerde traktör kullanımı, maksimum makine kullanımının gerektirdiği kadar olup, bitkisel üretimle ilgilenen her hanede traktör kullanımı vardır.

6.1.7. Bitkisel Üretimde Başlıca Sorunlar

Köylerde karşılaşılan bitkisel üretimle ilgili ortak sorunlar aşağıdaki ana başlıklar etrafında yoğunlaşmaktadır. Bunlar;

- Tarımsal eğitimin yetersizliği,
- Fazla gübre ve tohum kullanımı,
- Girdilerin pahalı olması (mazot, gübre, tohum),
- Alternatif ürün sınırlılığı, şeklinde tanımlanabilir.

6.2. Hayvansal Üretim ve Hayvan Varlığı

Katılımcılarımız, yıllık (kendi ifadeleriyle cıvkı: at sürüsü), sığır sürüsü, (K: lütfi hoca)

Günümüzde hayvancılıkta uygulanan hükümet politikaları yöre insanının yaşamını etkilemiştir. Yörede genel anlamıyla hayvancılık bitkisel üretimden arta kalan materyallerle desteklenerek hane tüketimine yönelik gerçekleştirilmektedir. Kısıtlı miktarda gıda sanayinde kullanılmak üzere üretim yapılmaktadır. Akin ve Erdoğan Köyleri'nde ise sınırlı sayıda besicilik işleriyle ilgilenen haneler vardır.

Hanelerde hayvan varlığını etkileyen temel faktör olarak; hayvan bakımı için gerekli iş gücünü karşılayabilecek bireylerin var olmasıdır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığının tercihini, hane içi tüketim tercihleri belirlemektedir. Büyükbaş ve küçük baş hayvanların ayrı ayrı yada birlikte bulunduğu hanelerin yanı sıra hiç hayvanı bulunmayan haneler de mevcuttur. Bu haneler genellikle hayvan bakımıyla ilgilenemeyecek yaşlı kişilerin bulunduğu haneler ile köy ve kent arasında mevsimlik göç eden hanelerdir.

6.2.2. Büyükbaş Hayvan Varlığı

Araştırma yapılan 7 köyde toplam 1500 civarında büyükbaş hayvan mevcuttur. Bu mevcudun tamamına yakını yerli ırk ve melezlerinden oluşmaktadır.

Üretici bildirim

Erişkin ineklerin sayısı 1500'dür. Bu, Boğa altı inek popülasyonunu temsil etmektedir. Çiftçiler köylerdeki mevcut buzağı sayısında güvenilir bilgi sağlayamamaktadırlar. Ancak buzağı sayısının toplam inek sayısının % 60'ını oluşturduğunu tahmin etmektedirler. Bu tahmine göre, buzağı sayısı 800'dür. Bu tahmini sayı ile toplam hayvan sayısı 2300'ü bulmaktadır.

6.2.2.1. Hayvan Irkları

Köylerde hayvanların % 80'i yerli ırklar ve melezlerinden oluşmaktadır. Üreticiler, son yıllarda devlet ve özel sektör eliyle, hayvan ırklarının ıslah edilmesi çalışmalarına destek vermiş olmalarına rağmen bu konuda yeterli olmadıkları görüşünü savunmaktadırlar.

6.2.2.2. Hayvan Hastalıkları

Yörede bulaşıcı hayvan hastalıkları yaygın olarak görülmektedir. En sık görülen hastalıklar, Şap, Şarbon, Yanıkara, Burucella, Sarılık, Zehirli İshal (çelerm) ve Çiçek'tir.

Akin köyünde üreticilere yetiştiricilik ve hastalıklar konusunda düzenli eğitim veren tarım danışmanı yerleşik olarak bulunmaktadır.

7.2.2.3. Hayvan Besleme

Yörede yapılan hayvancılıkta, meralardan azami derecede yararlanılmaktadır. Mayıs-Ekim ayları arasında ortalama altı ay süreyle büyükbaş hayvanlar köy sürüsü halinde çobanlar tarafından otlatılmaktadır. Köylerin tamamında, altı aylık otlatma suresi için meraların yeterli olduğu belirtilmiştir.

Fabrika yemi kullanımı konusunda yeterli eğitimlerinin olmadığından bahseden üreticiler bu konudaki eğitim eksikliklerinden ve yem fiyatlarının pahalılığından şikayetçi olmuşlardır. Fabrika yeminin büyük çoğunluğu besiyeye alınan erkek besi hayvanları tarafından tüketilmektedir. Fabrika yemine ilave olarak kendi ürettikleri arpa ve fiğ gibi materyallerle de besiciliği desteklediklerini ifade etmişlerdir.

6.2.3. Küçükbaş Hayvan Varlığı

Köylerin hepsinde küçükbaş hayvan sahibi haneler mevcuttur. Bu hanelerin sahip olduğu toplam küçükbaş hayvan sayısı 4000 dir. Koyunların büyük çoğunluğu Ak Karaman'dır.

Üretici bildirim

Küçük baş hayvancılık son yıllarda önemli ölçüde gerilemiştir. Bu gerilemede ülke hayvancılık politikalarının rolünün yanı sıra, hayvan bakımında aktif çalışan genç nüfusun göç etmesi, çoban ve bakım işlerini zorlaştırmıştır. Bu nedenle nüfus büyükbaş hayvancılığa yönelmiştir.

6.2.4. Arıcılık

Araştırma kapsamındaki köylerde arıcılık yaygın bir alternatif geçim kaynağı olarak görülmemektedir. Sadece Akin ve Seyitahmetli Köyleri'nde gezginci arıcılar konak vermektedirler. Arıcılık sektör olarak köylerde gelişmemiştir.

6.2.5. Hayvansal Verim-Üretim Ve Ürün Değerlendirmesi

Kültür ırkı büyük baş hayvanların günlük süt verimi 10-15 lt/gün, melezlerin 6-8 lt/gün, yerli hayvanların ise 2-4 lt/gün civarındadır. Koyunların ise günde ortalama 300gr/gün süt verimleri bulunmaktadır.

İki yaşındaki besi hayvanlarının *canlı ağırlıkları* saf kültür ırkı hayvanlarda 400-500 kg., melezlerde 200-250 kg., yerli ırklar da ise 150-200 kg. arasında değişmektedir. Sonbahar aylarında yoğun besiyeye alma programı uygulanarak hayvanlar kasaplık edilmektedir.

6.2.6. Hayvansal Üretimde Sorunlar

Köylerde karşılaşılan hayvansal üretimle ilgili ortak sorunlar aşağıdaki ana başlıklar etrafında yoğunlaşmaktadır. Bunlar;

- eğitim yetersizliği,
- ırk ıslahı,
- hayvan hastalıklarının fazlalığı,
- Girdilerin pahalı olması (veteriner, ilaç, yem, tohum), şeklinde ifade edilmiştir.

6.3. Üretimde Kadının Rolü

Bitkisel üretimde; makineli tarım yönteminin kullanılması nedeniyle, kadın iş gücüne ihtiyaç duyulmamaktadır. Dul kadınlar ise, bitkisel üretimi; iş gücü kiralayarak, ortakçılık yönüyle veya icara verme usulüyle gerçekleştirmektedirler.

Hayvansal üretimde ise; kadınlar üretim sürecini her aşamasında aktif olarak çalışmakta olup hatta sorumluluğun tamamını üzerlerine almaktadırlar. Hayvanların sağımı, sütün muhafaza edilmesi, peynir, yoğurt, tereyağı yapımı kadınların geleneksel görevleri arasındadır. Köyler bazında değişiklik göstermekle beraber genelde hayvanların ahırda yemlemesi, ot/ saman getirme ve ahır temizliği yine kadınlar tarafından erkeklerle birlikte üstlenilen faaliyetlerdir. Bu rutin işlerin yanı sıra, kızgınlık takibi, doğum sonrası hayvanın bakımı, hastalıkların ilk tespiti de temelde yine kadınların sorumluluğundadır.

7. ÖRGÜTLENME DÜZEYİ VE KREDİ KULLANIM DURUMU

7.1. Örgütlenme

Köylerde örgütlenme, aileden başlayan, köy halkının tamamını içine alan gayri resmi örgütlenmeyle birlikte siyasi örgütlenmenin temsilcisi muhtarlık, kültürel ve ekonomik örgütlenme olarak dernekler, birlikler ve kooperatifler olmak üzere çeşitlilik arz etmektedir.

Köylerde, su kanalı açımı, cami ve köy konağı yapımı ve onarımı gibi köyün sosyal alt yapı hizmetlerinin yanı sıra ihtiyacı olan dul ve yaşlılara gerekli yardımın yapılmasında başvurulan yöntem olarak imece usulünü köylerde muhtarlık ve ihtiyar heyeti organize etmektedir. Köy halkı kendi işinden önce dul ve yaşlıların işlerinin bitirilmesinde oldukça hassas davranmaktadırlar.

Resmi olan sosyo-kültürel ve ekonomik örgütler; köy dernekleri, üretici birlikleri, ve tarımsal üretim kooperatifleridir. Ancak şu anda en aktif çalışan resmi örgütlenme; muhtarlıklar ve köy dernekleridir.

Köy dernekleri, büyük şehirlerde kurulmuş olan Nogay dernekleriyle iletişim halinde olup, sosyo-kültürel etkinliklerde yer alarak gerek yurt içi gerekse yurt dışındaki Nogay varlığı ile kültürel bağlarını korumaktadırlar.

7.2. Mevcut Kredi Kaynakları ve Kredi Kullanım Düzeyi

Araştırma alanındaki başlıca kredi kaynakları; TC Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri'dir. Köylerde kredi kullanma nedenleri; işletme sermayesinin eksikliği, daha fazla girdi alabilmek ve ailenin tüketim ihtiyaçlarını karşılamaktır. Son yıllarda faizlerin yüksek olmasından dolayı Tarım Kredi Kooperatiflerinden girdi alımı giderek azalmaktadır.

8. SOSYAL GÜVENLİK

8.1. Sigortalıların Sayısı ve Bağlı Bulunulan Sigorta Kuruluşu

Tarımda kendi adına ve hesabına çalışanların bağlı olduğu sigorta sistemi olan Bağ-Kur köylerde biraz daha iyi tanınmaktadır. Bağ-Kur'un çiftçi sigortası hakkında köylülerin büyük bir bölümü bilgi sahibidir ancak katılımcılarımız sigortalı köylülerin kesin sayısını belirlemede zorlanmışlardır.

Muhtarların ve katılımcıların beyanına göre, hanelerin yaklaşık % 80'i sosyal güvenlik kapsamındadır. Sigortalılar içinde Yeşil Kart ve 65 yaş üstü parası alanlar dikkate alınmazsa, her hanede en az bir sigortalı (SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı) birey bulunmakta olup çoğunluk Bağ-Kur sigortalısıdır.

8.2. Köylerde Tarım Sigortaları Uygulama Durumu, Halkın Bilgi Düzeyi ve Eğitimi

Araştırma yapılan köylerde tarım sigortaları uygulamaları yok denecek kadar azdır. Bunun dışında, köylerin bir kısmında dolu, yangın, don, sel gibi doğal afetlere karşı ürünlerine sigorta yaptırdığını ifade edenlerle karşılaşmıştır.

SONUÇ

150 yıl önce Karadeniz'in kuzeyinden, Rus zulmünden kaçarak, halifenin himayesine, ak topraklara gelerek dinlerini ve kültürlerini koruma kaygısında olan Nogaylar, Türkiye coğrafyasının rengi olmayı başarmış bir halktır.

Dobruca'dan Anadolu'ya oldukça geniş bir coğrafyaya iskan edilen Nogaylar, iskan edildikleri yerlerde kalmayarak, sürekli yer değiştirmişler ve yerli ahali arasında karışmışlardır. Müstakil köyler kurmaya özen göstermişlerse de özellikle ekonomik nedenlerden dolayı bu her zaman mümkün olmamıştır.

Konya, Kulu ve Koçhisar çevresinde yerleşerek müstakil köyler kurup, günümüzde dahi kültürlerini koruyan Nogay halkı çevresindeki komşularıyla uyumlu, devlete duacı, üreten ve elindekilerle yetinmesi bilen, sorunun değil çözümün parçası olmayı tercih eden kendi içinde sürekli asayiş ve huzuru tesis etmiş bir halk olarak karşımıza çıkmıştır.

Uyum sürecinde en önemli faktör olan dil kullanımında Türkçe'ye azami önem gösteren Nogaylar, günümüzde sözlü edebiyatlarını gelecek nesillere aktarma gayreti gösterirken, bu güne kadar gelişmemiş yazılı edebiyatları konusunda yapılan akademik çalışmaları hassasiyetle takip ederek, kültürleriyle ilgili her türlü çalışmaya tam destek vermektedirler.

Ekonomik değerlerini geride bırakmak zorunda kalan Nogaylar, Tuz Gölü coğrafyasına uyum sağlayarak, bölgenin sosyo-ekonomik gerekliliklerini kabullenmişlerdir. Alışageldikleri geçim kaynağı olan at sürülerine günümüzde rastlanmamakla birlikte hayvancılık, ihtiyaçlara ve ekonomik politikalara göre şekillenmiştir. Ziraattan hiç anlamayan bu halkın bugün birincil geçim kaynağı, bölgenin temel geçim kaynağı olan kuru tarıma dayalı hububat üretimidir.

Nogay muhacirlerinin günlük yaşama ait kültürel değerlerinin büyük bir kısmı, doğumdan düğüne, cenazeden, sünnete, Orta Anadolu'da rastlanabilecek değerlerdir. Kendile-

rine ait kültürel değerleri, geldikleri bu coğrafyanın kültürü ile kaynaştırıp, toplumsal uyumu yakalamayı başarmışlardır.

Nogayların tarihi ile ilgili bilgileri, yaşlıların anlattığı hikaye ve anılarla sınırlıdır. Bugün 80-90 yaşına ulaşan büyükler, her ne kadar birinci ağızdan dedesinden göç hikayeleri dinlemiş kişiler olsalar da o yaşlarda bunun önemini bilmedikleri için yeterli bilgi almadıklarından şikayet etmektedirler. Köylerdeki göç ve göç yolları ile ilgili hikayeler çoğunlukla birbirinin az değişmiş hali veya tekrarı niteliğindedir. Bunun nedeni ailelerin ortak bir geçmiş oluşturma gayreti olabileceği gibi, uzun yıllar boyunca dışarıdan evliliklere kapalı olmaları nedeniyle köyler arasındaki kız alış-verişi ile kabilelerin karışması olabilir.

Eğitim seviyesinin artmasıyla birlikte ülkemizin her türlü hizmet sektöründe görev alarak çalışan Nogaylar, milli, ahlâki, kültürel, toplumsal değerlere özen gösteren bir halk olarak, Karadeniz'in kuzeyinde bıraktıkları akrabaları ile her fırsatta kültürel bağ kurma çabası içerisindeyler.

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

BOA A.DVN (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Sadaret Beylikçi Kalemi Evrakı): 156-49

BOA A.MKT.DV(Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Sadaret Mektubî Kalemi, Deavi Evrakı):

146-1; 190-86;

BOA A.MKT.MHM (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Sadaret Divanı Beylikçi Kalemi, Divan-ı Hümayun Kararları): 187-26, 189-100, 194-83, 195-21, 195-81; 196-55, 201-87, 201-102; 209-45, 211-83, 212-36; 212-81, 214-29, 214-30, 215-58, 216-9, 216-92, 218-50, 218-59, 219-55, 219-89, 221-9, 221-68; 222-40, 222-57, 222-72, 224-80, 225-33, 227-51, 227-90, 230-35, 231-43, 232-20, 233-13, 260-64, 289-96, 760-95, 761-2,

BOA A.MKT.MVL (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Sadaret Mektubî Kalemi, Meclis-i vâlâ Evrakı): 21746,

BOA A.MKT.NZD (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Sadaret Mektubî Kalemi, Nezaret ve Devair Evrakı): 228-14, 272-38, 288-14; 292-43, 292-87, 298-105, 294-3, 299-45, 299-68, 300-88, 302-60, 311-67, 314-65, 314-71, 318-71, 318-72, 319-17, 319-65, 321-49, 321-98, 322-28, 323-26, 323-36, 323-50, 323-55, 324-8, 324-29, 325-29, 325-68, 325-69, 326-24, 327-1, 327-10, 327-18, 327-80, 327-85, 327-92, 328-9, 328-27, 328-29, 328-33, 328-44, 328-70, 328-79, 329-53, 335-61, 335-94, 336-24, 336-32, 336-67, 336-76, 347-62, 349-76, 349-77, 349-47, 349-77, 350-16, 352-56, 352-92, 352-56, 353-16, 356-75, 362-32, 385-40,

BOA A.MKT.UM (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Sadaret Mektubî Kalemi, Umum Vilâyet Evrakı): 356-59, 357-1, 361-86, 365-78, 367-31, 377-6, 377-47, 389-70, 393-25, 395-58, 399-6, 399-71, 401-97; 410-36, 422-46, 423-31, 429-24, 433-45, 440-8; 451-9, 451-41, 455-37, 457-79, 458-74, 459-22, 460-13, 461-81, 463-67, 468-72, 469-54, 469-59, 471-12, 471-18, 473-10, 480-73, 497-31, 502-91, 509-18, 516-30, 518-58, 520-27, 526-49,

BOA A.TŞF (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Sadaret Teşrifat Kalemi Evrakı): 29-36,

BOA DH.MKT (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Dahiliye, Mektubi Kalemi Evrakı): 1545;

BOA İ.DH (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İrade-i Dahiliye): 437-28882, 486-32799, 28947, 28957, 28875-53,

BOA İ.MMS (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İrade, Meclis-i Mahsus): 7266, 18-762,

BOA MAD (Başbakanlık Osmanlı Arşivi, Maliyeden Müdevver Defter): 23106, 23107, 23108, 23111,

Gazeteler

Takvim-i Vekâyi, 1277 (def'a 606, 613),

Tezler

DERİN PAŞAOĞLU, Derya; 2009, **Nogaylar, Nogay Göçleri ve Türkiye’de İskanları**, yayımlanmamış Dr. Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

YILMAZ, Mehmet; 1996, **Konya Vilâyetinde Muhacir Yerleşmeleri (1854-1914)**, yayımlanmamış Dr. Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.

Tetkik Eserler

ALİ CEVAD; 1313, **Memalik-i Osmaniye'nin Tarih ve Coğrafya Lügati**, Dersaadet.

HALAÇOĞLU, Ahmet; 1995, **Balkan Harbi Sırasında Rumeli’den Türk Göçleri (1912-1913)**, TTK Yay., Ankara.

KARAL, Enver Ziya; 1995, **Osmanlı Tarihi**, cilt:VI, Türk Tarih Kurumu Yayını, 5. Baskı, Ankara.

SAYDAM, Abdullah; 1997, **Kırım Ve Kafkasya Göçleri (1856-1876)**, TTK. Yay. Ankara.

SAYDAM, Abdullah; 1999, **Kırım Ve Kafkasya’dan Yapılan Göçler Ve Osmanlı İskân Siyaseti (1856-1876)**, **Osmanlı Ansiklopedisi**, cilt:4, Yeni Türkiye Yay., s. 677-685.

SEZEN, Tahir; 2006, **Osmanlı Yer Adları**, Ankara.

TABAK, Fehmi; 2007, **Döküntü ile Seyreden Enfeksiyon Hastalıkları, Cerrahpaşa İç Hastalıkları**, Medikal Yayıncılık, İstanbul.

KATILIMCILAR (K)

1) **Abdullah Sertel**, 1924 Boğazören doğumlu, ilkokul mezunu, çiftçi, Ay tamgalı, Yedisian.

2) **Abdurrahman Berkcan**, 1954 Boğazören doğumlu, memur, Kuban Ak Nogay, Ay tamgalı, Yedisian. Konya **Nogay Türkleri Derneği Başkanı**.

3) **Abdurrahman Küçükönel**, 1960 Akin doğumlu, sanayici, Cemboyluk, **Kulu Nogay Derneği Başkanı**.

4) **Ahmet Yılmaz**, 1972 Doğanakaya doğumlu, Meslek Lisesi Mezunu, Yedisian.

5) **Akif Kan**, 1951 Denizli doğumlu, zanaatkâr, Nogay sülalesinden.

6) **Ali Yılmaz**, 1937 Haymana doğumlu, okuma yazması var, çiftçi, Cemboyluk.

7) **Arif Kara**, 1942 Şeker doğumlu, İlkokul mezunu, Hollanda’dan emekli, Yedisian.

8) **Bayramali Güner**, 1938 Boğazören doğumlu, okuma yazması var, çiftçi, Beşelma tabını Yedisian.

9) **Behiye Benli**, 1934 Seyidahmetli doğumlu, okuma-yazması yok, ev hanımı, Yedisian.

KÜLTÜR EVRENİ - UNIVERSE OF CULTURE - ВСЕЛЕННАЯ КУЛЬТУРЫ

- 10) **Bekir Çimen**, 1932 Mandıra doğumlu, Almanya'dan emekli, Kırım Nogayı.
- 11) **Belgizar Battal**, 1933 Seyidahmetli doğumlu, okuma-yazması yok, ev hanımı, Yedisian
- 12) **Celaleddin Erbay**, 1956 Şeker Köyü doğumlu, Teknik Öğretmen-yönetici, Yedisian, Ankara Nogay Türkleri Eğitim Kültür ve İşbirliği Deneği Başkanı, tabını: Şömüş.
- 13) **Emin Karaman**, 1955 Şeker doğumlu, okuma yazması var, emekli, Yedisian, tabını: kılıç.
- 14) **Emir Hüseyin Acar**, 1931 Köklüce doğumlu, okuma yazması var, Bahçesaraylı.
- 15) **Fatma Yıldırım**, 1926 Şeker doğumlu, okur-yazar, ev hanımı Yedisian.
- 16) **Hasan Benli**, 1960 Seyidahmetli doğumlu, Lisans mezunu, emekli, Yedisian Kuban Nogayı, Boruk Kabilesi.
- 17) **İlyas Aru**, 1338 Kayseri doğumlu, zanaatkâr, Göçan sülalesinden.
- 18) **İlyas İnce**, 1338 Kayseri doğumlu, zanaatkâr, Uzunlar sülalesinden.
- 19) **İlker Karaman**, 1973 Ankara doğumlu, Meslek Lisesi Mezunu, Yedisian.
- 20) **Mehan Dağtekin**, 1936 Şeker doğumlu, (vefat etmiştir, belgesel kayıtları kullanılmıştır)
- 21) **Mehmet Akıncı**, 1937 Erdoğan doğumlu, ilkokul muzunu, çiftçi, Mehmed Ali Giray Bey soyundan.
- 22) **Mehmet Ali Demirhan**, 1949 Erdoğan doğumlu, Emekli asker, Mehmed Ali Giray Bey soyundan.
- 23) **Mehmet Lütfi Kaçar**, 1927 Erdoğan doğumlu, emekli öğretmen, Yedisian.
- 24) **Muharrem Yılmaz**, 1965 Doğanakaya doğumlu, öğretmen, Yedisian.
- 25) **Nail Önal**, 1930 Akin doğumlu, İlkokul mezunu, Hollanda'dan emekli, Çağılbaşı Mesid kabilesi, Cemboyluk.
- 26) **Naile Güner**, 1939 Boğazören doğumlu, okuması var yazması yok, ev hanımı, Beşelma tabını, Yedisian.
- 27) **Numan Topçular**, 1927 Köklüce doğumlu, ilkokul, Kırımlı.
- 28) **Ramazan Demir**, 1960 Seyidahmetli doğumlu, lise mezunu, memur, Yedisian.
- 29) **Rumeysa Karakaş**, 1981 Şeker doğumlu, lise mezunu, Yedisian.
- 30) **Remzi Altınel**, 1940 Ilgın doğumlu, emekli, Kocabıyık sülalesinden,
- 31) **Seyfi Alanbay**, 1950 Köklüce doğumlu, ilkokul mezunu, annesi Köstence'den, babası Kırım Yalta'dan gelmiş, Kırımlı.
- 32) **Şaban Turan**, 1934 Tursunlu doğumlu, Kırımlı.
- 33) **Şevki Kutlu**, 1927 Doğanakaya doğumlu, okur-yazar, emekli, Cemboyluk
- 34) **Şükrü Şener**, 1932 Akin doğumlu, okur-yazar, Almanya'dan emekli, Cemboyluk
- 35) **Temürbay Atıcı**, 1937 Kırkkuyu doğumlu, okur-yazar, çiftçi, Cemboyluk
- 36) **Uğur KAN**, 1970 Ilgın doğumlu, esnaf, Nogayoğulları, Ilgın Nogay Türk Derneği Başkanı.
- 37) **Yeter Şener**, 1941 Kaman doğumlu, ev hanımı, babası Nogay, annesi Türk,
- 38) **Yüksel Yılmaz**, 1964 Doğanakaya doğumlu, öğretmen, Yedisian.
- 39) **Zübeyde Yılmaz**, 1941 Şeker doğumlu, Ev hanımı, Yedisian.

Muhtarlar:

40) **Akin Köyü:**Abdurrahman Şentürk, 1950 Akin doğumlu, ilkokul mezunu, Cemboyluk.

41) **Boğazören Köyü:**Şenol Demirok, 1965 Boğazören doğumlu, ilkokul mezunu, çiftçi, Yedisian

42) **Doğankaya Köyü:** Mustafa Günay, 1965, Doğankaya doğumlu, İlkokul mezunu, çiftçi, Yedisian.

43) **Erdoğdu Köyü:**Recep Demirhan, 1983 Erdoğdu doğumlu, Meslek Lisesi mezunu, çiftçi, Hacı Osman sülalesinden.

44) **Kırkkuyu Köyü:** Rahmi Başaran, 1958 Kırkkuyu doğumlu, ilköğretim mezunu, çiftçi, Cemboyluk

45) **Seyidahmetli Köyü:** Zafer Metin, Seyidahmetli doğumlu, lise mezunu, çiftçi, Yedisian.

46) **Şeker Köy:** Zekeriya Güneş, 1963 Şeker doğumlu, ilkokul mezunu, çiftçi, Yedisian.

, Judiciary Power. Advisory Opinion. No. 7/6210. November 12, 2002